

«Μνήμη Ὁσῦνης» – 1924-2004 :

Ἡ ὀγδοηκοστὴ ἐπέτειος
τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας

«Περὶ νέου καὶ παλαιοῦ ἡμερολογίου»*

Εἰσήγησις

τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μποκουτσάρσκυ Σεραφεὶμ Σομπόλιεφ
εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Μόσχας (8-18.7.1948)

ΠΡΟ 56 ἐτῶν εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Μόσχας (8-18 Ἰουλίου 1948), ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν 500 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας (1448), οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Γεωργίας, Βουλγαρίας, Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Ἀλβανίας ἠρνήθησαν τὴν συμμετοχὴν τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν «ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει, ὑπὸ τὴν παροῦσαν αὐτῆς μορφήν»¹.

Ποῖοι σοβαροὶ λόγοι ὠδήγησαν εἰς τὴν λήψιν μιᾶς τοιαύτης βαρυσημάντου ἀποφάσεως, ἡ ὁποία διέσπα «τὴν μέχρι τοῦδε κοινὴν τακτικὴν, τακτικὴν συνεργασίαν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει», μάλιστα δὲ τὴν παραμονὴν ἀκριβῶς τῆς ιδρύσεως τοῦ «Π.Σ.Ε.» (Ἀμστερδαμ, 22.8-4.9.1948);

«Ὡς λόγοι διὰ τὴν λήψιν τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως φέρονται οἱ ἑξῆς:

α) Ὁ σκοπὸς τοῦ ΠΣΕ διὰ τὴν διαμόρφωσιν μιᾶς «Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας» δὲν ἀνταποκρίνεται μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

β) Τὸ ΠΣΕ διὰ τῆς διοργανώσεως τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς τείνει εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς «Ἐκκλησίας Οἰκουμενικῆς», δυναμένης ν' ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν διεθνῶν ζητημάτων.

γ) Ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτῆς μορφῆ ἀπώλεσε τὴν ἐλπίδα αὐτῆς διὰ τὴν ἔνωσιν ἐν τῇ Μιᾷ Ἁγίᾳ Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀποβλέπει μᾶλλον εἰς τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς ἐνώσεως ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ, οἰκονομικοῦ καὶ πολιτικοῦ τομέως.

δ) Κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1937-1948 περίοδον οὐδόλως ἐξητάσθη τὸ πρόβλημα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τοῦ δογματικοῦ καὶ ὁμολογιακοῦ ἐδάφους, καὶ

ε) Μόνη ἡ πίστις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα θεωρεῖται ἐλλιπής.

Ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἐκτιθεμένων λαμβάνεται ἡ ἀπόφασις τῆς μὴ συμμετοχῆς»².

Βλέπομεν δηλαδὴ νὰ διακηρύσσεται λαμπρῶς καὶ λίαν εὐστόχως ἡ Ἀλήθεια τῆς «Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας σὲ ἀντιδιαστολὴ τόσο πρὸς τὴν ἀλλοίωσιν αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀπὸ τὸν παπισμὸ ὅσο καὶ πρὸς τὶς ἐνωτικὰς τάσεις τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως»³.

Ἀνεξαρτήτως τῶν λόγων, οἱ ὅποιοι ὠδήγησαν τὰς ἀνωτέρω Ἐκκλησίας ὀλίγα ἔτη ἀργότερον εἰς τὴν ἀθέτησιν τῆς κατ' οὐσίαν δεσμευτικῆς αὐτῆς ἀποφάσεώς των διὰ τῆς ἀθρόας ἐν τέλει προσχωρήσεώς των εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, εἶναι λίαν χαρακτηριστικὸν τὸ γεγονός, ὅτι ἐξ ἀρχῆς τὸ «Π.Σ.Ε.» ἐθεωρήθη ἐξ ἐπόψεως Ὁρθόδοξου ὡς μία δυνάμει «Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία».

Πράγματι· τοῦτο ἀπεδείχθη ἀναντιρρήτως εἰς τὴν μετέπειτα πορείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Γενεύης.

«Τὸ συνέδριον» τῆς Μόσχας, «ἐπιληφθὲν τῆς ἐξετάσεως τῶν θεμάτων» **α)** «Βατικανὸν καὶ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία», **β)** «Ἀγγλικανικὴ Ἱεραρχία», **γ)** «Οἰκουμενικὴ Κίνησις καὶ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία» καὶ **δ)** «Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον», «ἐξέδωκε τέσσαρας ἐπ' αὐτῶν ἀποφάσεις»⁴.

Ἐξ αὐτῶν τῶν τεσσάρων ἀποφάσεων, μόνον αἱ **α'**, **β'** καὶ **δ'** ἔχουν δημοσιευθῆ ἑλληνιστί⁵, ἐλπίζομεν δὲ σὺν Θεῷ λίαν συντόμως νὰ δημοσιεύσωμεν τόσον τὴν **γ'**, τῆς ὁποίας ἡ σοβαρότης εἶναι αὐτονόητος, ὅσον καὶ τὴν μνημειώδη σχετικὴν εἰσήγησιν εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μποκουτσάρσκυ Σεραφεῖμ Σομπόλιεφ μὲ τίτλον «Πρέπει ἡ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν;»⁶.

Πρὸς τὸ παρόν, παρουσιάζομεν τὴν θαυμασίαν εἰσήγησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σεραφεῖμ «Περὶ νέου καὶ παλαιοῦ ἡμερολογίου»,

γενομένην τὴν 14ην Ἰουλίου 1948 εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Μόσχας, διευκρινίζοντες ὅτι ὁ ἐνάρετος καὶ ὁμολογητὴς οὗτος Ἱεράρχης δὲν συμφώνησε μὲ τὴν τελικὴν ἀπόφασιν τοῦ Συνεδρίου περὶ «Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου», καταθέσας μάλιστα πρὸς τοῦτο ἰδικὴν του ἰδιαιτέραν δῆλωσιν ⁷.

Διὰ τὴν κατανόησιν ὅμως ἡ βαρύτης τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σεραφεῖμ θὰ πρέπει νὰ γνωρίσωμεν περιληπτικῶς τὸν βίον του ⁸.

* * *

Ο **ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ** Σεραφεῖμ Σομπόλιεφ ἐγεννήθη εἰς τὸ Ριαζάν τῆς Ρωσίας τὴν 1.9.1881. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Ἁγίας Πετροπόλεως, ὅπου συνεδέθη μὲ τὸν Πρύτανιν αὐτῆς, τὸν περίφημον διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ παιδείαν του Ἐπίσκοπον Θεοφάνην Μπιστρόφ.

Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του τὸ 1908, διωρίσθη διαδοχικῶς καθηγητὴς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ζιτομίρ, βοηθὸς ἐπιτηρητοῦ τῆς Σχολῆς εἰς Καλούγκα, ἐπιθεωρητὴς τοῦ Σεμιναρίου εἰς Κοστρόμ (1911), τέλος δὲ χειροθετηθεὶς Ἀρχιμανδρίτης (1912), ἔγινε Πρύτανις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βορονεζ εἰς ἡλικίαν τριάκοντα περίπου ἐτῶν.

Εἰς τὰς 6 Μαΐου 1919 εἰς τὴν Σταυρούπολιν τοῦ Καυκάσου ὠργανώθη ἡ «Προσωρινὴ Ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ Διοίκησις διὰ τὴν Νοτιοανατολικὴν Ρωσίαν», προκειμένου νὰ ἐνώσῃ «τοὺς ἐπισκόπους τῆς Νοτιοανατολικῆς Ρωσίας, πὺν εἶχαν χάσει κάθε ἐπαφὴ μὲ τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας ἔνεκα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου» ⁹.

Τότε ἡ Σύνοδος αὐτῆ τῆς «Προσωρινῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως» ἐχειροτόνησε τὸν Ἀρχιμανδρίτην Σεραφεῖμ εἰς Ἐπίσκοπον Μποκουτσάρσκυ, ὡς Βοηθὸν τοῦ περιφήμου Ἀρχιεπισκόπου Πολτάβας Θεοφάνους Μπιστρόφ, εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ὀκτῶ περίπου ἐτῶν.

Μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ Λευκοῦ Στρατοῦ, μεγάλα πλήθη προσφύγων μετηνάστευσαν εἰς Βαλκάνια, Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ Ἄπω Ἀνατολήν. «Ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς τῶν μεταναστῶν ποὺ ἔφυγαν ἀπὸ τῆ Ρωσία μετὰ τὴν ἐπανάσταση καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον εἶναι ἄγνωστος. Ἔχει ὑπολογισθεῖ ὅτι ὁ ἀριθμὸς μπορεῖ νὰ ἔχει φθάσει τὸ ἓνα ἑκατομμύριον»¹⁰.

Ῥῶσοι μετανάσται Ἐπίσκοποι τῆς «Προσωρινῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως» ἔφθασαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ.

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀφίξιν των εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν τῶν Ἱεραρχῶν συνῆλθον εἰς Συνεδρίασιν τὴν 1.11.1920 καὶ ἴδρυσαν τὴν «Ἀνωτάτην Ἐκκλησιαστικὴν Διοίκησιν τοῦ Ἐξωτερικοῦ».

Οἱ κυριώτεροι ἐκ τῶν ἰδρυτῶν Ἱεραρχῶν ἦσαν ὁ Μητροπολίτης Κιέβου καὶ Γαλικίας Ἀντώνιος Χραποβίτσκι, ὁ Μητροπολίτης Χερσῶνος καὶ Ὀδησοῦ Πλάτων Ροζέδσκι, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κισινέφ Ἀναστάσιος Γριβανόφσκι καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Σεβαστουπόλεως Βενιαμὶν Φεδχένκο⁹.

Κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Πατριάρχου Σερβίας Δημητρίου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἀντώνιον, μετεφέρθη ἡ ἔδρα τῆς «Ἀνωτάτης Διοικήσεως» εἰς τὸ Σρέμσκι-Κάρλοβτσι τῆς Γιουγκοσλαβίας τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1921⁹.

Ὁ Ἐπίσκοπος Σεραφεῖμ εὐρέθη μὲ τὸν Βλαντίκα Θεοφάνην εἰς Βουλγαρίαν καὶ διωρίσθη ὑπὸ τῆς Συνόδου ὡς ὑπεύθυνος τῶν Ρωσικῶν Ὀρθοδόξων Ἐνοριῶν τῆς Βουλγαρίας, ἐγκατεστάθη δὲ εἰς Σόφιαν, πλησίον τῆς ὁποίας ἴδρυσεν ἀργότερον εἰς τὸ Κνιάζεβον τὴν γυναικειάν Ἱερὰν Μονὴν τῆς Ἁγίας Σκέπης τῆς Θεοτόκου, ἀληθὲς πνευματικὸν φυτώριον, ἀκμάζον μέχρι σήμερον, τὴν μοναδικὴν Μονὴν εἰς Βουλγαρίαν ἀκολουθοῦσαν τὸ Πάτριον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον, μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς καινοτομίας καὶ εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν (1968)¹¹.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ ἦτο συγκροτημένος Ὀρθόδοξος Θεολόγος, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ συγγραφικὴ του δραστηριότης καὶ μάλιστα ἡ ἀνάμιξις του εἰς τὰς «σοφιολογικὰς ἔριδας» τῶν ἐτῶν 1935-1936, καὶ δὴ εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ σαφῶς γνωστικίζοντος «σοφιολογικοῦ» συστήματος τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου π. Σεργίου Ν. Μπουλγκάκωφ.

Ὡς «σοφιολογία» ἢ «σοφιανισμὸς» χαρακτηρίζεται μία «φιλοσοφικοθεολογικὴ ἢ καὶ γνωστικοῦ χαρακτήρος διδασκαλία σειρᾶς νεωτέρων Ρώσων στοχαστῶν διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, ἰδίως διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν Θεάνθρωπον Χριστόν, περὶ τὴν Θεϊαν Σοφίαν στρεφομένη»¹². Κύριοι ἐκπρόσωποί της ἦσαν ὁ Βλαδίμηρος Σολοβιῶφ (1853-1900), ὁ ἱερεὺς Π. Α. Φλωρένσκυ (1881-1943), ὁ π. Σέργιος Μπουλγκάκωφ (1871-1944) κ.ἄ.

«Τὸ 1935, ἡ Σοφιολογία τοῦ Μπουλγκάκωφ (μόνον ἐμμέσως καὶ ἢ τοῦ Φλωρένσκυ καὶ τοῦ Σολοβιῶφ) κατεδικάσθη ὡς αἰρετικὴ, πρῶτον ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, κατόπιν πατριάρχου Σεργίου Μόσχας, εἶτα δὲ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης τῶν Ρώσων μεταναστῶν, ἡ ὁποία εἶχε τότε τὴν μητροπολιτικὴν ἔδραν τῆς εἰς Καρλόβτσι τῆς Γιουγκοσλαβίας. Ἡ ὑπὸ τῆς τελευταίας ταύτης ἱεραρχίας καταδίκη προητοιμάσθη μὲ τὸ ὀγκῶδες βιβλίον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σεραφεῖμ (Σομπόλιεφ) τῶν ἐν Βουλγαρία Ρώσων "Νέα διδασκαλία περὶ Σοφίας" (Σόφια 1935). Ὁ μητροπολίτης Εὐλόγιος, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπήγετο ὁ Μπουλγκάκωφ, δὲν κατεδίκασε τὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ συνεβούλευσε τὸν Μπουλγκάκωφ νὰ τὴν ἐπανεξετάσῃ»¹³.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ἀσκησάντων κριτικῆν, ἔστω «καὶ μεθ' ἡσσοнос θεολογικῆς ρώμης», τοῦ «σοφιανικοῦ» «συστήματος τοῦ Bulgakov ἐξ ἐπόψεως τῆς κλασσικῆς πατερικῆς ὀρθοδόξου σκέψεως», ὡς ὁ Βλαδίμηρος Λόσσκυ (διὰ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ «Спор о Сѡфїи», Ἡ διαμάχη περὶ τῆς Σοφίας, Παρίσι 1936) καὶ ὁ τότε Μόσχας Σέργιος Στραγκορόδσκυ (δι' ἐγκυκλίου/«οὐκάζιου» τοῦ 1935)¹⁴.

Κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον (1940-1944), μὴ δυνηθεὶς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ νὰ ἐξέλθῃ τῆς Βουλγαρίας, ἀπομονωθεὶς ἀπὸ τὴν Σύνοδον τοῦ Κάρλοβιτς καὶ μὴ ἐπιθυμῶν νὰ χωρισθῇ τοῦ ποιμνίου του, ἠναγκάσθη καὶ ἐπιέσθη νὰ ἔλθῃ εἰς κοινωνίαν μὲ τὸ «Σεργιανικὸν» Πατριαρχεῖον Μόσχας, ἡ ὁποία διετηρήθη μέχρι τῆς κοιμήσεώς του ἐν ἔτει 1950, ὑποστὰς πολλὰς ταπεινώσεις καὶ πειρασμοὺς ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν.

Ἐτάφη εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῆς Ρωσικῆς Πρεσβείας εἰς Σόφίαν, ὁ δὲ τάφος αὐτοῦ, διατηρούμενος εἰσέτι, ἔχει καταστῆ τόπος προσκυνήματος τῶν εὐσεβῶν Ὀρθοδόξων καὶ πηγὴ θαυμάτων, μαρτυρουμένων καὶ ἐνυπογράφως⁸.

Τὸ συγγραφικὸν ἔργον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σεραφεῖμ

- 1. Novoe Uchenie o Sofiji (Νέα Διδασκαλία περὶ Σοφίας), Σόφια 1935, σσ. 526.*
- 2. Zashchita Sofianskoi Eresi Protoiereja S. Bulgakova (Ἀπολογία ὑπὲρ τῆς Σοφιανικῆς Αἰρέσεως τοῦ Πρωθιερέως Σ. Μπουλγκάκωφ), Σόφια 1937, σσ. 122.*
- 3. Russkaja Ideologija (Ρωσικὴ Ἰδεολογία), Σόφια 1939, σσ. 180.*
- 4. Iskazhenie Pravoslavnoi Istiny v Russkoi Bogoslovskoi Mysli (Ἡ Διαστροφὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀληθείας εἰς τὴν Ρωσικὴν Θεολογικὴν Σκέψιν), Σόφια 1943, σσ. 350.*
- 5. Propovedi (Κηρύγματα), Σόφια 1944, σσ. 190.*

* * *

Ἡ Εἰσήγησις «Περὶ νέου καὶ παλαιοῦ ἡμερολογίου»¹⁵

ΕΝΑΣ ἀπὸ τοὺς ἐπιστημονικοὺς ἐρευνητὰς τοῦ ζητήματος περὶ νέου καὶ παλαιοῦ ἡμερολογίου, τακτικὸν μέλος τῆς Ρωσικῆς Ἀστρονομικῆς Ἐταιρείας, ὁ Ἐ. Β. Πρεντιετσένσκυ, ἰσχυρίζεται ὅτι μόνον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀναγεννήσεως ἤρχισαν εἰς τὴν Δύσιν, μεταξὺ καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, νὰ ἐνδιαφέρονται διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ Πάσχα.

«Δυστυχῶς, ἐδῆλωσεν, ἐνῶ μόλις καὶ κατενόησαν τὰς λεπτομερείας τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Κανόνος, καὶ ἐνῶ ἴσως ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν κατανοήσουν ὡς θὰ ἔδει, οἱ Δυτικοὶ Πασχαλιολόγοι ἠθέλησαν ἐντὸς ὀλίγου νὰ γίνουν μεταρρυθμισταὶ καὶ μετ' ἐπάρσεως ἐπεχείρησαν τὴν διόρθωσιν ἐνὸς ἐξόχως συντετελεσμένου ἔργου... Ἄν ἡ ἐποχὴ τῆς Ἀναγεννήσεως ἤρχιζε ταῦτοχρόνως εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην, ἂν αἱ δυσχερεῖς περιστάσεις δὲν κατέπνιγον ἄχρις ἀφανισμοῦ τὴν παιδείαν εἰς τὰς ἀρχαίας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντίου, . . . ἂν αἱ Ἀλεξανδρινὰ παραδόσεις καὶ ἡ παιδεία τῶν πρώτων αἰώνων δὲν ἔπαυον εἰς Ἀνατολήν, τότε εἶναι ἀμφίβολον ἂν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτελέσῃ ὁ,τι ἐπετέλεσεν ὁ πάπας ὁ Γρηγόριος ΙΓ΄»^{*16}.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ Πρεντιετσένσκυ πρέπει νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἐμφάνισις τῆς ἡμερολογιακῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ πάπα Γρηγορίου ΙΓ΄ καθωρίσθη ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἀπαιτουμένης κατανοήσεως καὶ ἀφομοιώσεως ὑπὸ τῶν Δυτικῶν Πασχαλιολόγων τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Κανόνος καὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ Πάσχα, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν κατάπτωσιν τῆς παιδείας εἰς Ἀνατολήν, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν των πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν καὶ ἀκριβέστερον εἰς τὸ ὅτι ἐν Αὐτῇ ζῆ καὶ πνέει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς πηγὴ πάσης Ἀληθείας.

Ἄν ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ ἐκκλησία εἶχε τὴν πίστιν ταύτην, τότε, ἐν τῷ προσώπῳ τῶν παπῶν καὶ τῶν πασχαλιολόγων ἐπιστημόνων της, δὲν θὰ ἐπεχείρει τὴν μετατροπὴν τῶν Κανόνων, εἰς τοὺς ὁποίους βασιζέται ὁ Πασχάλιος ἡμῶν Κανὼν τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου, διὰ τῶν ὁποίων τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐξέφρασε μίαν ἀλήθειαν, ἣτις δὲν ὑπόκειται εἰς μετατροπὰς. Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας κυρίως τὸν 7ον Ἀποστολικὸν Κανόνα:

«Εἵτις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, τὴν ἁγίαν τοῦ Πάσχα ἡμέραν πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσοι, καθαιρείσθω».

Εἰς τοῦτο ἀναφέρεται καὶ ὁ 1ος Κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου:

«Πάντας τοὺς τολμῶντας παραλύειν τὸν ὄρον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Συνόδου, τῆς ἐν Νικαίᾳ συγκροτηθείσης, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Θεοφιλεστάτου Βασιλέως Κωνσταντίνου, περὶ τῆς ἁγίας ἑορτῆς τοῦ σωτηριώδους Πάσχα, ἀκοινωνήτους καὶ ἀποβλήτους εἶναι τῆς Ἐκκλησίας, εἰ ἐπιμένοιεν φιλονεικότερον ἐνιστάμενοι πρὸς τὰ καλῶς δεδογμένα, καὶ ταῦτα εἰρήσθω περὶ τῶν λαϊκῶν. Εἰ δέ τις τῶν προσεστώτων τῆς Ἐκκλησίας, Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος, μετὰ τὸν ὄρον τοῦτον τολμήσειεν ἐπὶ διαστροφῇ τῶν λαῶν, καὶ ταραχῇ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἰδιάζειν, καὶ μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελεῖν τὸ Πάσχα, τοῦτον ἡ ἁγία Σύνοδος ἐντεῦθεν ἤδη ἀλλότριον ἔκρινε τῆς Ἐκκλησίας, ὡς οὐ μόνον ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς διαφθορᾶς καὶ διαστροφῆς γινόμενον αἴτιον. Καὶ οὐ μόνον τοὺς τοιοῦτους καθαιρεῖ τῆς λειτουργίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τολμῶντας τούτοις κοινωνεῖν μετὰ τὴν καθαίρεσιν. Τοὺς δὲ καθαιρεθέντας ἀποστερεῖσθαι καὶ τῆς ἔξωθεν τιμῆς, ἣς ὁ ἅγιος Κανὼν καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ Ἱερατεῖον μετέληφεν».

Ὁ παρὼν Κανὼν τῆς Συνόδου τῆς Ἀντιοχείας μᾶς φαίνεται ἰδιαίτερος ἀξιοπρόσεκτος, διότι ὄχι μόνον ἀπαγορεύει τὸν συνεορτασμὸν τοῦ

Πάσχα μετὰ Ἰουδαίων, ἀλλὰ δεικνύει ὅτι τοιαύτη ἀπαγόρευσις κατεγράφη εἰς τὸν Ὅρον τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Βεβαίως, τοιοῦτος Συνοδικὸς Ὅρος δὲν ἔφθασεν ἄχρις ἡμῶν, ἀλλὰ μία γνωστὴ ἐπιστολὴ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου πρὸς πάντας τοὺς Ἐπισκόπους, οἵτινες δὲν ἦσαν παρόντες εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας, ἀναφέρεται εἰς τὸ περιεχόμενόν του¹⁷.

Παραθέτομεν τὴν οὐσίαν τοῦ Ὅρου τῆς Νικαίας, ὡς ἐκτίθεται εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ 1ου Κανόνος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου ὑπὸ τοῦ ἐρμηνευτοῦ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἀποδεκτοῦ ὑφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, Ἐπισκόπου Νικοδήμου (Μίλας)^{17α}.

«Ἡ Σύνοδος τῆς Νικαίας ἠσχολήθη μὲ τὴν ἐξέτασιν τοῦ θέματος τούτου (χρόνου ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα) μὲ σκοπόν, μέσῳ μιᾶς κοινῆς ἀποφάσεως, νὰ ἀποτραπῇ πᾶσα διχογνωμία, ἣτις θὰ ἠδύνατο νὰ προέλθῃ ἐξ αὐτοῦ τοῦ θέματος, καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ὁμόνοια εἰς πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν. Πρωτίστως, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ 7ου Ἀποστολικοῦ Κανόνος καὶ τῆς Ἀγιογραφικῆς διδασκαλίας περὶ 7ης ἡμέρας, ἀπεφασίσθησαν τὰ ἐξῆς: 1) Τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα πρέπει πάντοτε νὰ ἑορτάζεται Κυριακὴν, 2) ἡ Κυριακὴ αὕτη πρέπει νὰ εἶναι μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν, 3) ἂν συμβῇ κατ' αὐτὴν τὴν Κυριακὴν νὰ ἑορτάζεται τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα, τότε τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα μετατίθεται εἰς τὴν ἀμέσως ἐπομένην Κυριακὴν»¹⁸.

ΕΙΣ ΟΛΑΣ αὐτὰς τὰς Κανονικὰς διατάξεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸν 7ον Κανόνα τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τὸν ὅμοιόν του 95ον Κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ (Πενθέκτης) Συνόδου, οἵτινες διορίζουν, πῶς πρέπει οἱ αἵρετικοὶ νὰ γίνωνται δεκτοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν:

«Τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων ἀπὸ αἵρετικῶν δεχόμεθα κατὰ τὴν ὑποταγμένην ἀκολουθίαν καὶ συνήθειαν. Ἀρειανούς μὲν, καὶ Μακεδονιανούς, καὶ Σαββατιανούς, καὶ Ναυατιανούς, καὶ τοὺς Τεσσαρεσκαίδεκατίτας, εἴτουν τετραδίτας, καὶ Ἀπολιναριστὰς δεχόμεθα διδόντας Λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν, μὴ φρονοῦσαν ὡς φρονεῖ ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, καὶ

σφραγιζομένους πρῶτον τῷ ἀγίῳ Μύρῳ, τό τε μέτωπον, καί τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὰς ρίνας, καὶ τὸ στόμα, καὶ τὰ ὦτα καὶ σφραγίζοντες αὐτούς, λέγομεν, σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἀγίου...».

Ὡς βλέπομεν ἐνταῦθα, οἱ Τεσσαρεσκαίδεκαίται, τ.ἔ. οἱ χριστιανοί, οἵτινες ἐώρταζον τὸ Πάσχα μετὰ τῶν Ἰουδαίων τὴν 14ην Νισάν, ἀποκαλοῦνται σαφῶς αἰρετικοὶ καὶ λογίζονται εἰς τὴν ἰδίαν κατηγορίαν μετὰ τῶν Ἀρειανῶν καὶ ἄλλων μεγάλων αἰρετικῶν, δι' αὐτὸ δὲ καὶ εἰς περιπτώσιν μετανοίας των, γίνονται δεκτοὶ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας διὰ Χρίσματος (ἀναμυρώσεως)¹⁹.

Ἴδου ποῦ ὁδηγεῖ ἡ παράβασις τῶν Κανόνων περὶ χρόνου ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Ἀπὸ τὰς προαναφερθείσας Κανονικὰς διατάξεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καθίσταται σαφές ὅτι πρέπει νὰ τὰς τηρῶμεν εὐλαβῶς ἄνευ ἀλλαγῆς. Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ 21ος Κανὼν τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου

«...Πάντα ...τὰ παραδοθέντα ὑπὸ τῶν θείων Γραφῶν καὶ Ἀποστολικῶν παραδόσεων, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γίνεσθαι εὐχόμεθα».

Καὶ ὁ 2ος Κανὼν τῆς 5΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου:

«...μηδενὶ ἐξεῖναι (εἰς κανένα δὲν ἐπιτρέπεται) τοὺς προδηλωθέντας παραχαράττειν Κανόνας (τῶν Ἀποστόλων, τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν Ἀγίων Πατέρων) ἢ ἀθετεῖν, ἢ ἐτέρους παρὰ τοὺς προκειμένους παραδέχεσθαι Κανόνας ψευδεπιγράφως ὑπὸ τινων συντεθέντας τῶν τὴν ἀλήθειαν καπηλεύειν ἐπιχειρησάντων».

Τοιαύτη σταθερὰ καὶ ἀμετάτρεπτος τήρησις τῶν Κανόνων ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὴν Ζ΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὁ 1ος Κανὼν τῆς ὁποίας λέγει:

«...Ἀσπασίως τοὺς θείους Κανόνας ἐνστερνιζόμεθα, καὶ ὀλόκληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατούμεν, τῶν ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν σαλπίγγων τοῦ Πνεύματος πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν τε ἐξ ἀγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιοῦτων διαταγμάτων, καὶ τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν· ἐξ ἐνός γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος αὐγασθέντες, ὤρισαν τὰ συμφέροντα· καὶ οὐς μὲν τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσι, καὶ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν, οὐς δὲ τῇ καθαιρέσει, καὶ ἡμεῖς καθαιροῦμεν, οὐς δὲ τῷ ἀφορισμῷ, καὶ ἡμεῖς ἀφορίζομεν...».

Ἐκ τῶν ὅλων τὰς προαναφερθείσας Κανονικὰς διατάξεις, εἶναι σαφὲς εἰς πόσον μέγα ἀμάρτημα ἔπρασσαν οἱ παπικοί, ὅταν ἀνέτρεψαν τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, οἵτινες μᾶς ἀπαγορεύουν νὰ συνεορτάζωμεν τὸ Πάσχα μετὰ τῶν Ἰουδαίων. Αὕτη εἶναι ἡ ἀμαρτία τῆς βλασφημίας κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς δὲν συγχωρεῖ οὔτε ἐν τῷ παρόντι βίῳ, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. Διότι διὰ μέσου τῶν Ἱερῶν Κανόνων ὁμιλεῖ τὸ ἴδιον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὁ Θεός, καθ' ὅτι αἱ Κανονικαί, ὡς καὶ αἱ Δογματικαὶ διατάξεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, συνετέθησαν συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους τῆς θείας Γραφῆς:

«ἔδοξε τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ καὶ ἡμῖν» (Πράξ. ιε' 28).

Καὶ τὸ Θεῖον Πνεῦμα, διὰ τῶν Ἀποστόλων, τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν Ἁγίων Πατέρων, δὲν ὥρισε τὰς Κανονικὰς ἀληθείας, διὰ νὰ τὰς διορθώσωμεν καὶ ἀλλάξωμεν ὕστερον, ὡς δῆθεν ἀτελεῖς καὶ λανθασμένας. Τοιαύτη στάσις ἐναντι τῶν Ἱερῶν Κανόνων εἶναι τελείως ἀπαράδεκτος καὶ βλάσφημος.

Οὕτως, εἶναι ὑπόδικος ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ ἐκκλησία, ἡ ὁποία παραβαίνουσα εὐθέως καὶ ἀκυρώνουσα τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, ἐώρτασε τὸ Πάσχα τὸ 1805, 1825, 1853, 1854,... 1903, 1923, 1927 καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ἔτη ταυτόχροτως μετὰ τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα*²⁰.

Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ὀλιγώτερον. Τὸ Νέον (Γρηγοριανὸν) ἡμερολόγιον θεσπίζει εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν ἐκκλησίαν νὰ ἐναντιοῦται εἰς τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, μετὰ τὴν διαστρέβλωσιν τῆς Εὐαγγελικῆς ἱστορίας. Ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου καθίσταται σαφές, ὅτι τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα ἔλαβε χώραν μετὰ τὸ Ἰουδαϊκόν.

Ἄλλὰ οἱ παπικοί, μετὰ τὸν νέον πασχάλιον Κανόνα των, ὄχι μόνον συνεορτάζουν τακτικῶς τὸ Πάσχα των ὁμοῦ μετὰ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ πολλὰς φορὰς πρὸ αὐτῶν, ὡς κατὰ τὸ 1839, 1840, 1842, 1843, 1845, 1849, 1850, 1856, 1891, 1894, καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ἔτη*²¹. Τὸ 1921, τὸ ἑβραϊκὸν Πάσχα ἦτο εἰς τὰς 10 Ἀπριλίου, ἐνῶ οἱ Παπικοί ἐώρτασαν τὸ Πάσχα εἰς τὰς 11 Μαρτίου, τ.ἔ. σχεδὸν ἓνα μῆνα πρὸ τοῦ ἑβραϊκοῦ! ²².

ΑΛΛ' ΕΑΝ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἡ ἀποδοχὴ τοῦ νέου ἡμερολογίου εἰς τὴν πληρότητά του καθίσταται δι' ἡμᾶς ἀπαράδεκτος, τότε τὸ ἴδιον ἀπαράδεκτος εἶναι δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς ἡ ἀποδοχὴ τοῦ νέου ἡμερολογίου εἰς μίαν συμβιβαστικὴν μορφήν ²³.

Οὗτος ὁ συμβιβασμὸς παρατηρεῖται ἐσχάτως εἰς τὴν ζωὴν τινῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι, τὸ Πάσχα ἐορτάζεται κατὰ τὸ παλαιὸν Ὀρθόδοξον Πασχάλιον, ἀλλ' ὅλαι αἱ ἀκίνητοι ἐορταὶ

έορτάζονται κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον. Ἄλλ' ἔν τοιοῦτον ἀνάμικτον ἡμερολόγιον δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸν ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους, καθ' ὅτι προκαλεῖ ταύτοχρόνως τὴν παράβασιν καὶ ἄλλων Ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὸ «*Τυπικόν*», καὶ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ τηρῶμεν ἱερῶς καὶ σταθερῶς, ἐφ' ὅσον δὲν πρέπει νὰ ἐκτραπῶμεν ἀπὸ τὴν ὑπακοὴν εἰς τὴν Μητέρα μας Ἐκκλησίαν.

Οἱ νεοημερολογῖται εἶναι ἔνοχοι μιᾶς τοιαύτης παρακοῆς. Ὁμιλοῦμεν οὕτως, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὴν παράβασιν τῶν διατάξεων τοῦ «*Τυπικοῦ*» τῶν σχετικῶν μὲ τὰς ἀκινήτους ἑορτάς. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει θεσπίσει τὰ χρονικὰ ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων δύναται νὰ ἑορτάζωνται αἱ ἀκίνητοι ἑορταί, αἱ ὁποῖαι πίπτουν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Οὕτω π.χ. ἡ ἑορτὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου (Α' καὶ Β' εὐρεσις Τ. Κεφαλῆς) κυμαίνεται ἀπὸ τῆς Τετάρτης τῆς Ἀπόκρεω (κατώτερον ὄριον) μέχρι τῆς Τρίτης τῆς Δ' ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν (ἀνώτερον ὄριον)^{*24}. Ἄλλὰ οἱ νεοημερολογῖται καταστρέφουν τὰ ὅρια ταῦτα, διότι ἑορτάζουν ὅλας τὰς ἀκινήτους ἑορτάς 13 ἡμέρας ἐνωρίτερον.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (25 Μαρτίου). Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ «*Τυπικοῦ*» ὁ Εὐαγγελισμὸς ἑορτάζεται εἰς μίαν χρονικὴν περίοδον μεταξὺ τῆς Πέμπτης τῆς Γ' ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν καὶ τῆς Τετάρτης τῆς Διακαινησίμου^{*25}. Ἄλλὰ μὲ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νέου ἡμερολογίου ὁ ἑορτασμὸς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τῆς Παρασκευῆς τῆς Α' ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν καὶ φθάνει μόνον μέχρι τῆς Πέμπτης τῆς ς' ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν.

Ἄλλὰ δὲν ἐξαντλεῖται μέχρι τοῦδε ἡ ἁμαρτία τῶν νεοημερολογιτῶν σχετικῶς πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ «*Τυπικοῦ*» Αὐτῆς. Ἡ ἀρνητικὴ τῶν στάσις ἐναντι τῶν ὀρισθέντων ὀρίων ἑορτασμοῦ τῶν μεγάλων ἑορτῶν, τοὺς ὀδηγεῖ εἰς μίαν μεγαλυτέραν παραβίαν τοῦ «*Τυπικοῦ*».

Ἡ Ἐκκλησία προεῖδε τὴν σύμπτωσιν ὀρισμένων ἐκ τῶν μεγάλων ἀκινήτων ἑορτῶν μετὰ κινητῶν, ἢ μὲ τὰς διαφοροὺς ἡμέρας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ταύτας ἔχει θεσπίσει μίαν ἀκριβῆ λειτουργικὴν τάξιν. Ἄλλὰ παραβιάζοντες τὰ δεδομένα ὅρια, οἱ νεοημερολογῖται καταστρέφουν καὶ αὐτὴν τὴν λειτουργικὴν τάξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον οἱ νεοημερολογῖται δὲν ἔμπορουν ποτὲ νὰ ἑορτάζουν τὸν Εὐαγγελισμὸν κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα καὶ κατὰ

τὸν ἴδιον τρόπον, δὲν ἠμποροῦν ποτὲ νὰ ἔχουν «Κύριον Πάσχα», δηλαδὴ νὰ συμπίπτῃ ὁ Εὐαγγελισμὸς μὲ τὸ Πάσχα καὶ οὕτω σαφῶς παραβιάζουν τὸ Ἐκκλησιαστικὸν «*Τυπικόν*».

Μία ἰδιαιτέρως συνταρακτικὴ παραβίασις τοῦ «*Τυπικοῦ*» ἀπὸ τοὺς νεοημερολογίτας παρατηρεῖται σχετικῶς μὲ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

Ἡ Ἁγία Ἐκκλησία τόσο πολὺ τιμᾷ τοὺς μεγάλους Ἀποστόλους, ὥστε προετοιμάζει τὴν ἑορτὴν των (29 Ἰουνίου) μὲ μίαν νηστείαν, ἢ ὅποια διαρκεῖ ἀπὸ 8 ἕως 42 ἡμέρας. Ἀλλὰ μὲ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νέου ἡμερολογίου ἢ νηστεία αὕτη, ἀντιθέτως πρὸς τὸ «*Τυπικόν*», πάντοτε συντομεύεται. Καὶ ὅταν τὸ Πάσχα ἑορτάζεται εἰς τὴν περίοδον ἀπὸ 20 ἕως καὶ 25 Ἀπριλίου, τότε ἡ νηστεία τῶν Ἀποστόλων καταργεῖται τελείως, διότι δὲν ἀπομένει πλέον χρόνος δι' αὐτὴν ²⁶!

Ἦμπορεῖ νὰ εἶπῃ τις, ὅτι ἡ παραβίασις τοῦ «*Τυπικοῦ*» δὲν ἀποτελεῖ μίαν σοβαρὰν ἁμαρτίαν, διότι δὲν πρόκειται διὰ μίαν δογματικὴν παράβασιν. Ἀλλὰ οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ: «*ἐὰν τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης*» (Ματθ. ιη' 17) δὲν ἀναφέρονται εἰς τὴν παράβασιν μιᾶς ἢ ἄλλης δογματικῆς ἀληθείας τῆς Πίστεώς μας.

Καὶ ὅμως, κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν τῶν Θείων λόγων, οἰοσδήποτε ἐξ ἡμῶν δὲν δεικνύει ὑπακοὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀποκόπτεται ἐξ Αὐτῆς καὶ εἰσέρχεται εἰς τὰς τάξεις τῶν μεγάλων ἁμαρτωλῶν, διότι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἐπιβάλλεται ἡ μεγίστη τιμωρία: ἡ ἀποκοπὴ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπὶ πλέον, τὴν ἁμαρτίαν τῆς παρακοῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῆς περιφρονησεως τοῦ «*Τυπικοῦ*» Αὐτῆς, οἱ νεοημερολογίται τὴν διαπράττουν δημοσίως, μὲ θρασύτητα.

Ἀπὸ τὴν ἄποψιν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, τοιαύτη περιφρονητικὴ στάσις ἔναντι τοῦ «*Τυπικοῦ*» Αὐτῆς δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὰ τέκνα τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας, ὅπως δὲν ἐπιτρέπεται καὶ ἡ παράβασις δογματικῶν καὶ κανονικῶν διατάξεων. Καὶ αὐτὸ εἶναι κατανοητόν.

Ὅπως ἡ περιφρόνησις δογματικῶν καὶ κανονικῶν διατάξεων ὀδηγεῖ εἰς ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁμοίως, εἰς μίαν τοιαύτην ἀπομάκρυνσιν ὀδηγεῖ καὶ ἡ περιφρόνησις τοῦ «*Τυπικοῦ*». Πράγματι, τὸ «*Τυπικόν*» ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς ἓνα ἱερὸν νόμον, ὅστις μᾶς καθοδηγεῖ εἰς τὰς θεαρέστους Ἀκολουθίας μας, ἑορτὰς καὶ νηστείας.

Τὸ «*Τυπικόν*» εἶναι ἱερὸν βιβλίον, συνδεδεμένον μὲ τὸ ὄνομα ἑνὸς ἐξαισίου σκεύους τῆς Χάριτος, τοῦ Ὁσίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου, καὶ

ἔγινεν ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς ἓν ἐκ τῶν βασικῶν της βιβλίων.

Τὸ «*Τυπικὸν*» δὲν εἶναι ἄλλον τι, εἰ μὴ ἡ φωνὴ τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας²⁷. Καὶ δὲν πρέπει ἔναντι τῆς φωνῆς ταύτης νὰ κρατῶμεν μίαν στάσιν περιφρονήσεως, ἀλλ' ἀδιακρίτου καὶ ἀσαλεύτου ὑπακοῆς, ἂν θέλωμεν νὰ εἴμεθα πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους Κανόνας Αὐτῆς.

Τί κερδίζομεν ὡς ἀποτέλεσμα τῆς παραβάσεως τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ βιβλίου διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νέου ἡμερολογίου;

Ἐὰν χρησιμοποιοῦμεν τὸ νέον ἡμερολόγιον, προκειμένου νὰ θεσπίσωμεν νέας ἡμερομηνίας διὰ τὰς ἐορτάς μας, νηστείας καὶ ἀκολουθίας, τότε διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ μαρτυρήσωμεν ὅτι τὸ νέον ἡμερολόγιον εἶναι ἐκκλησιαστικῶς ὀρθόν, ἐνῶ τὸ «*Τυπικὸν*» λανθασμένον.

Καὶ τοῦτο, ἐνῶ γνωρίζομεν ὅτι τὸ «*Τυπικὸν*» προέρχεται ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἀπόστολοι ἔχουν ἐναποθέσει, ὡς εἰς πολῦτιμον θησαυρόν, ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὴν Ἀλήθειαν.

Καὶ τοῦτο, ἐνῶ μᾶς εἶναι πολὺ γνωστὸν ὅτι ἡ προαναφερομένη παραβίασις τοῦ «*Τυπικοῦ*» προέρχεται ἐκ τῶν Παπικῶν, οἵτινες καταποντίζονται εἰς τὸ σκότος πάσης αἰρέσεως καὶ πλάνης.

Ὡς γέννημα τοῦ Παπισμοῦ καὶ ἀντιεκκλησιαστικὸν φαινόμενον τὸ νέον ἡμερολόγιον, ἐκτὸς ἀπὸ σύγχυσις, δὲν δύναται νὰ προσφέρει τίποτε εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ἐξέλαβον ἐξ ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεώς του οἱ ἀντίπαλοί του, ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας Β' καὶ ἡ Τοπικὴ Σύνοδος, τὴν ὁποίαν συνεκάλεσεν τὸ 1583 εἰς Κωνσταντινούπολιν. Μὲ μίαν τοιαύτην σαθρὰν ἀρχὴν τὸ νέον ἡμερολόγιον παραμένει ἄχρι τοῦδε μία παπικὴ προπαγάνδα, πολὺ βλαβερὰ διὰ τὴν

ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Δι' αὐτὸ ἡ ἀποδοχὴ ἀπὸ ἡμᾶς, παρὰ τὸ θέλημα τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας, τοῦ νέου ἡμερολογίου, ἔστω καὶ εἰς μίαν συμβιβαστικὴν μορφήν, ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ μόνον εἰς τὸ ὅτι ἡμεῖς αὐτοὶ θὰ συμβάλωμεν εἰς τὴν πρόκλησιν ταραχῶν καὶ ἀταξιῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ζωῇ, διὰ τῶν ὁποίων μὲ τὰς ἰδίας μας χεῖρας θὰ καταστρέψωμεν τὴν αὐθεντίαν τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅπως θὰ εὐρισκώμεθα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς βαρείας ἁμαρτίας τῆς παρακοῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀποδεχόμενοι τὸ νέον ἡμερολόγιον καθ' ὀλοκληρίαν μὲ τὴν ἄρνησιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων, εὐρισκώμεθα ὁμοίως εἰς τὴν αὐτὴν ὁδὸν τῆς παρακοῆς ἀποδεχόμενοι τὸ νέον ἡμερολόγιον ὑπὸ μίαν μικτὴν μορφήν, μὲ τὴν ἄρνησιν τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ «*Τυπικοῦ*».

ΕΚ ΤΩΝ προεκτεθέντων καθίσταται σαφές, διατί ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἠναντιώθη τόσο ἀποφασιστικῶς καὶ ἐνθέρμως εἰς αὐτὸν τὸν ἀντιεκκλησιαστικὸν νεωτερισμὸν ἐξ ἀρχῆς τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἡμερολογιακῆς μεταρρυθμίσεως μέχρι ἐσχάτως.

Μόλις ὁ πάπας Γρηγόριος ΙΓ' εἰσήγαγε τὸ νέον ἡμερολόγιον, ἀμέσως τὸ ἴδιον ἔτος 1582 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἱερεμίας Β', ὁμοῦ μετὰ τῆς Συνόδου του, κατεδίκασε τὸν νέον ρωμαϊκὸν ὑπολογισμὸν ὡς ἀντίθετον εἰς τὴν Παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ²⁸.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος 1583, ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας, μὲ τὴν συμμετοχὴν τοῦ Ἀλεξανδρείας Σιλβέστρου καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Σωφρονίου Ϛ', συνεκάλεσε μίαν ἐκκλησιαστικὴν Σύνοδον, ἣτις κατεδίκασε τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ρωμαϊκὴν ἐκκλησίαν τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου ὡς ἐναντίαν τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ παραβιάζουσαν τὴν διάταξιν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου περὶ ὑπολογισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πάσχα.

Ἡ Σύνοδος αὕτη εἰς τὸ Συγγίλιόν της τῆς 20ῆς Νοεμβρίου 1583 προτρέπει τοὺς Ὁρθοδόξους νὰ ἐμμένουν σταθερῶς καὶ ἀκλονήτως μέχρι αἵματος εἰς τὸ Ὁρθόδοξον Ἡμερολόγιον καὶ τὸ Ἰουλιανὸν Πασχάλιον καὶ ἐπιβάλλει εἰς ὅλους τοὺς παραβάτας αὐτῆς τῆς διατάξεως τὸ ἀνάθεμα, τὴν ἐκδίωξιν ἐκ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ²⁹.

Τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν ἀνεκοίνωσεν εἰς ὅλας τὰς Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας, εἰς τὸν Μητροπολίτην Μόσχας Διονύσιον, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἰονίων νήσων, εἰς τὸν φημισμένον ὑπερασπιστὴν τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς Δυτικὴν Ρωσίαν πρίγκιπα

Κωνσταντίνον Ὀστρόφσκυ, εἰς τὸν πρίγκιπα τῆς Βενετίας Νταπόντε καὶ εἰς τὸν πάπαν Γρηγόριον ΙΓ΄ τὸν ὑπεύθυνον διὰ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς ταραχάς.

Μετὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀντέδρασαν ἐντελῶς ἀρνητικῶς εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νέου ἡμερολογίου οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι καὶ μετ' αὐτῶν ὅλη ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία εἰς τοὺς ἐπομένους αἰῶνας ³⁰.

Παραδείγματος χάριν ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Καλλίνικος ΙΑ΄ ὁμοῦ μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἀθανασίου (1686-1728) ἐμαρτύρησαν, ὅτι ὁ ἐορτασμός τοῦ Πάσχα μετὰ τῶν Παπικῶν, ἡ ἀρνησις τῆς διατάξεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ Νηστείας καὶ ἡ ἀποδοχὴ τῶν διατάξεων τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν προδοσίαν τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ παράβασιν τῶν Ἀγιοπατερικῶν νόμων καταστροφικὴν διὰ τὸ ποίμνιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ τοῦτο ἕκαστος Χριστιανὸς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐορτάζη τὸ Πάσχα καὶ τὰς συνυφασμένας μετ' αὐτοῦ ἐορτὰς ὡς καὶ πάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς περιόδους, ὡς αὐταὶ ἔχουν διατυπωθῆ εἰς τὴν πρακτικὴν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς καὶ ὄχι τῆς ἀλλοτρίας πρὸς τὴν Πίστιν ἑτεροδόξου Δύσεως.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριλλος Ε΄ εἰς Ἐγκύκλιόν του τοῦ 1756 ἐκφέρει ἐναντίον ὅλων τῶν Χριστιανῶν τῶν ἀποδεχομένων τὸ νέον ἡμερολόγιον φοβερὰς ἀρὰς διὰ τὴν πρόσκαιρον ἐπίγειον καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν ³¹.

Μετὰ σκοπὸν νὰ προφυλάξουν τοὺς Χριστιανοὺς ἀπὸ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ νέου ἡμερολογίου ὡς μεγίστου ἁμαρτήματος, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀνθιμος Ϛ΄ ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Ἀνατολικῶν Πατριαρχῶν, ἤτοι Ἀλεξανδρείας Ἱεροθέου, Ἀντιοχείας Μεθοδίου καὶ Ἱεροσολύμων Κυρίλλου καὶ τῶν Συνόδων αὐτῶν, τὸ 1848 εἰς Ἐγκύκλιόν των ἐν ὀνόματι τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐξέφρασαν τὴν ἀκόλουθον Ὁμολογίαν Πίστεως:

«Ἐπειτα παρ' ἡμῖν οὔτε Πατριάρχαι οὔτε Σύνοδοι ἐδυνήθησάν ποτε εἰσαγαγεῖν νέα, διότι ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς θρησκείας ἐστὶν αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι αὐτὸς ὁ λαός, ὅστις ἐθέλει τὸ θρήσκευμα αὐτοῦ αἰωνίως ἀμετάβλητον καὶ ὁμοειδὲς τῷ τῶν Πατέρων αὐτοῦ... "Κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας", ἣν παρελάβομεν ἄδολον παρὰ τηλικούτων ἀνδρῶν, ἀποστρεφόμενοι πάντα νεωτερισμὸν ὡς ὑπαγόρευμα τοῦ διαβόλου· ὁ δεχόμενος νεωτερισμὸν,

κατελέγχει ἑλλιπῆ τὴν κεκηρυγμένην ὀρθόδοξον πίστιν. Ἄλλ' αὕτη πεπληρωμένη ἤδη ἐσφράγισται, μὴ ἐπιδεχομένη μῆτε μείωσιν, μῆτε αὐξησιν, μῆτε ἀλλοίωσιν ἠντιναοῦν, καὶ ὁ τολμῶν ἢ πράξει ἢ συμβουλευῆσαι ἢ διανοηθῆναι τοῦτο, ἤδη ἠρνήθη τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ἤδη ἐκουσίως καθυπεβλήθη εἰς τὸ αἰώνιον ἀνάθεμα διὰ τὸ βλασφημεῖν εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς τάχα μὴ ἀρτίως λαλήσαν ἐν ταῖς Γραφαῖς καὶ διὰ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων... Ἄπαντες οὖν οἱ νεωτερίζοντες ἢ αἵρέσει ἢ σχίσματι, ἐκουσίως ἐνεδύθησαν, κατὰ τὸν ψαλμωδόν, “κατάραν ὡς ἰμάτιον”, κἂν τε Πάπαι, κἂν τε Πατριάρχαι, κἂν τε Κληρικοί, κἂν τε Λαϊκοὶ ἔτυχον εἶναι· “κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, ἀνάθεμα ἔστω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεταί παρ’ ὃ παρελάβετε”» ³².

Τὸ 1902-1904 μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ φημισμένου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ Γ΄ αἱ αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησιαὶ Κωνσταντινουπόλεως, Ἱεροσολύμων, Ἑλλάδος, Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας καὶ Μαυροβουνίου, ἐν τῷ προσώπῳ τῶν Προκαθημένων αὐτῶν ἐξέφρασαν τὴν ἄρνησίν των εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἡμερολογιακῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Πάπα Γρηγορίου ΙΓ΄³³.

Ὅμοιως, ἡ Παρρωσικὴ Σύνοδος τοῦ 1917-1918 ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν περὶ αὐστηρᾶς τηρήσεως τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν χρῆσιν ³⁴.

Δι’ αὐτὴν τὴν ἀπόφασίν της ἡ Σύνοδος τῆς Μόσχας ἔλαβεν ὑπ’ ὄψιν τὴν γνώμην τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Μόσχας π. Δημητρίου Ἀ. Λεμπέντιεφ, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιστημονικο-αστρονομικῶν καὶ ἐκκλησιαστικο-κανονικῶν δεδομένων, ἀπέδειξε τὴν ὀλεθριότητα κάθε προσεγγίσεως πρὸς τὸ γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον καὶ ἀπέδωκεν ἀπόλυτον ὑπεροχὴν εἰς τὸ παλαιὸν Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ³⁵.

ΔΥΣΤΥΧΩΣ, τὸ Πανορθόδοξον Συνέδριον ³⁶, τὸ ὁποῖον συνεκάλεσεν ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μελέτιος τὸ 1923 ἀπεμακρύνθη ἐκ τῶν ἱερῶν Παραδόσεων, τὰς ὁποίας τόσον ἐνθέρμως καὶ εὐσεβῶς διεκράτησαν οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι εἰς μακρὰν ὄλην σειρὰν αἰώνων ³⁷. Τὸ Συνέδριον αὐτὸ ἀπεφάσισε νὰ ἀποδεχθῆ τὸ νέον ἡμερολόγιον. Ὁ Ὀρθόδοξος λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀντεμετώπισε τὸν ἀντικανονικὸν τοῦτον νεωτερισμὸν μὲ ἐκδηλον ἀναταραχὴν, ἠναγκάσθη δὲ ὁ πατριάρχης Μελέτιος νὰ παραιτηθῆ ³⁸.

Καὶ ὁμως, ὁ ἐπόμενος πατριάρχης Κων/πόλεως Γρηγόριος, τὸ 1924, προσεπάθησε νὰ εἰσαγάγῃ διὰ τὰς ἀκινήτους ἐορτὰς τὸ νέον ἡμερολόγιον, ἐγκαταλείπων προσωρινῶς, ἄχρι συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸν ἐορτασμὸν τοῦ Πάσχα καὶ τῶν ἄλλων ἐξαρτωμένων ἐξ αὐτοῦ ἐορτῶν μὲ τὸν παλαιὸν Πασχάλιον Κανόνα. Εἰς τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» καὶ εἰς τινα ρωσικὰ περιοδικὰ ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὄνομά του καὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Συνόδου τοῦ ἐπίσημον ἄρθρον, περὶ ἀποδοχῆς ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ νέου ἡμερολογίου.

Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία ἀπεφάσισε νὰ ἐορτάζῃ τὰς ἀκινήτους ἐορτὰς μὲ τὸ νέον ἡμερολόγιον.

Ἄλλὰ οἱ Ἀνατολικοὶ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἠρνήθησαν ἀποφασιστικῶς νὰ ἐξετάσουν τὸ ζήτημα τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἡμερολογίου.

Μὲ τὸν ἴδιον ἀποφασιστικὸν τρόπον ἠρνήθησαν καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δι' ἐπιστολῶν τῶν πρὸς τὸν πατριάρχην Γρηγόριον ³⁹.

Ἀπαντῶν εἰς τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον/ἐπιστολὴν ὁ Μακαριώτατος Τύχων, Πατριάρχης Μόσχας καὶ πασῶν τῶν Ρωσιῶν, ἐκοινοποίησεν εἰς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὅτι, ἂν καὶ ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ νέου ἡμερολογίου ἀπὸ τῆς 10ης Μαρτίου, κατέστη ὁμως ἀδύνατος ἡ εἰσαγωγή του εἰς τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν λόγῳ τῆς ἀποφασιστικῆς ἀντιδράσεως τοῦ λαοῦ ⁴⁰.

Καὶ αἱ Σύνοδοι τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ρώσων τῆς Διασπορᾶς τοῦ 1923, 1924 καὶ 1925 ἠρνήθησαν τελειῶς νὰ ἀποδεχθοῦν τὸ νέον ἡμερολόγιον ⁴¹.

ΠΡΕΠΕΙ νὰ παραμείνωμεν ὁμοῦ μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων τούτων Ἐκκλησιῶν σταθερῶς, ἄνευ οὐδενὸς συμβιβασμοῦ, τηροῦντες τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μας ζωὴν, ἀκολουθοῦντες τὰς Κανονικὰς διατάξεις, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ παραμένουν ἀσάλευτοι, διότι αὗται ἀποτελοῦν μίαν ἀπὸ τὰς βάσεις ὑπάρξεως τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ πλέον, ὡς μαρτυροῦν ἐπιστημονικὰ δεδομένα, τὸ νέον ἡμερολόγιον ἐμπεριέχει μεγάλα σφάλματα καὶ εὐρίσκεται ὅπωςδῆποτε μακρύτερον τῆς ἀληθείας, ἀπὸ ὅτι τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον. Οὗτος εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ, ἣτις συνεκλήθη

τὴν 18ην Φεβρουαρίου 1899 ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς Ἀστρονομικῆς Ἐταιρείας^{*42} διὰ νὰ ἀποφανθῆ περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμερολογίου, ἐδήλωσεν ὅτι «δὲν ὑπάρχει ἔρεισμα διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς Ρωσίαν (καὶ ἔτι πλέον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν) τοῦ γνωστοῦ ὡς λανθασμένου Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου»^{*43}.

Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ παρατηρήσῃ τις, ὅτι μέχρις ἐσχάτων ἐχρησιμοποιεῖτο οὐχὶ τὸ Γρηγοριανόν, ἀλλὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον εἰς τὴν ἀστρονομίαν^{*44}. Ὁ Ἀμερικανὸς ἀστρονόμος Νιούκομπ ἐξεφράσθη ἤδη ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, ὡς ἀπλουστέρου καὶ πλέον πρακτικοῦ διὰ τοὺς ἀστρονομικοὺς ὑπολογισμούς.

Δι' ἡμᾶς εἶναι χρήσιμος καὶ μεγίστου ἐνδιαφέροντος ἡ γνώμη περὶ νέου καὶ παλαιοῦ ἡμερολογίου τοῦ φημισμένου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Πετροπόλεως Βασιλείου Β. Μπολοτώφ.

Τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς ζωῆς του διωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἀντιπρόσωπος τοῦ τμήματος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων τῆς ἀρτισυστάτου ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς Ἀστρονομικῆς Ἐταιρείας Ἐπιτροπῆς διὰ τὸ ζήτημα τῆς συμφωνίας τοῦ παλαιοῦ ὀρθοδόξου ἡμερολογίου μὲ τὸ νέον.

Ὁ Καθηγητὴς Μπολοτώφ ἐξήτασε τὸ ζήτημα αὐτὸ εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας του, ὄχι μόνον ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιαστικῆς - κανονικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς - ἱστορικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν.

Κατέχων ὅλας αὐτὰς τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις, ἔλαβε μέρος εἰς τὸ ἀστρονομικὸν Συνέδριον τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅταν αὕτη ἐξήταζε τὸ θέμα τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νέου ἡμερολογίου. Καὶ ἰδοῦ, ἐνῶ τὸ Συνέδριον δὲν ἤμποροῦσε νὰ καταλήξῃ εἰς μίαν ὠρισμένην ἀπόφασιν, καὶ ἐνῶ πολλὰ ἐκ τῶν μελῶν ἤρχισαν νὰ τείνουν πρὸς τὸ νέον ἡμερολόγιον, ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου προέτεινεν εἰς τὸν Β. Β. Μπολοτώφ νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του.

Ὁ Καθηγητὴς Μπολοτώφ ἐπὶ δύο ὥρας ἐξέθεσε τὸν ἱστορικὸν λόγον του, κρατῶν εἰς χεῖρας τοὺς ἀστρονομικοὺς πίνακας^{*45}, τοὺς ὁποίους εἶχε συνθέσει. Ὑπερήσπισεν ὀλοκληρωτικῶς τὸ παλαιὸν ἡμερολόγιον. Τὰ συμπεράσματά του ὑπὲρ τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου ἦσαν τόσον ἐπιστημονικὰ καὶ ἀναντίρρητα, ὥστε ὅλο τὸ Συνέδριον ὁμοφώνως ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου.

Πάντοτε θὰ τὸ ἐνθυμούμεθα αὐτὸ καὶ οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν τὴν διαθήκην, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐκληροδότησε σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα τοῦ ἡμερολογίου, ὁ μεγαλοφυῆς ἐπιστήμων Μπολοτώφ:

«Ὅσον δι' ἐμὲ θεωρῶ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἡμερολογίου εἰς Ρωσίαν τελειῶς ἀνεπιθύμητον. Θὰ παραμείνω, ὡς καὶ εἰς τὸ παρελθόν, εἷς ἀποφασιστικὸς εὐλαβῆς ὑπερασπιστὴς τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου. Ἡ ἐξαιρετικὴ ἀπλότης του ἀποτελεῖ τὴν ἐπιστημονικὴν ὑπεροχὴν του ὡς πρὸς κάθε ἄλλο μετερρυθμισμένον ἡμερολόγιον. Πιστεύω, ὅτι ἡ Πολιτιστικὴ ἀποστολὴ τῆς Ρωσίας σχετικῶς μὲ αὐτὸ τὸ ζήτημα συνίσταται εἰς τὸ νὰ διατηρήσῃ διὰ μερικοὺς ἀκόμη αἰῶνας ἐν ζωῇ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, καὶ οὕτω νὰ διευκολύνῃ τοὺς Δυτικοὺς λαοὺς εἰς τὸν δρόμον τῆς ἐπιστροφῆς ἐκ τοῦ γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου, χρησίμου εἰς οὐδένα, εἰς τὸ ἀδιάφθορον παλαιὸν ἡμερολόγιον»^{*46}.

(*) Περιοδ. «Ὁρθόδοξος Ἐνστασις καὶ Μαρτυρία», ἀριθ. 24-25/Ἰούλιος-Δεκέμβριος 1991, σελ. 322-343.

1. Βασιλείου Θ. Σταυρίδου, Ἱστορία τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, σελ. 112, Ἀνάλεκτα Βλατάδων 47, Θεσσαλονίκη 1984. Πρβλ. Ἰωάννου Καρμίρη, Δ.Σ.Μ., τ. Β', ἐκδόσεις β', σελ. 964 (1044), Graz - Austria 1968· Χρήστου Γιανναρά, Ἀλήθεια καὶ Ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, σελ. 200-202, ἐκδόσεις «Γρηγόρη», Ἀθήνα 1977.
2. Βασιλείου Θ. Σταυρίδου, αὐτόθι, σελ. 111, ὑπόγραμ. ἡμέτ.
3. Χρήστου Γιανναρά, αὐτόθι, σελ. 201.
4. Ἰ. Καρμίρη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 964 (1044).
5. Αἱ ἀποφάσεις α' καὶ δ' δημοσιεύονται ἐν Ἰ. Καρμίρη, αὐτόθι. Ἡ β' ἀπόφασις δημοσιεύεται ἐν Ἰ. Καρμίρη, Δ.Σ.Μ., Παράρτημα τῆς α' ἐκδόσεως τοῦ τ. Β', σελ. 1036-1037, ἐν Ἀθήναις 1953. Αἱ α' καὶ β' ἀποφάσεις ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἐν περιοδ. «Νέα Σιών», ἀριθ. 47/1952, σελ. 193-205. Ἡ δ' ἀπόφασις ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν περιοδ. «Ἐκκλησία», ἀριθ. 29/1952, σελ. 219-220.
6. Βλ. «Πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῶν 500 ἐτῶν τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, 8-18 Ἰουλίου 1948», τ. Β', σελ. 364-386, Μόσχα 1949 (ρωσιστὶ) καὶ εἰς γαλλικὴν μετάφρασιν, τ. Β', σελ. 375-397, Μόσχα 1952.
7. Βλ. Igumen'ja Serafima, «O nekotorykh podrobnostjach zhizni Preosvjashchennago Serafima (Soboleva)», ἐν περιοδ. «Pravoslavnaja Rus'», No 20 (1449)/October 15/28 1991, p. 9.
8. Μία βιογραφία τοῦ μακαριστοῦ Ἱεράρχου ρωσιστὶ εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἐσχάτως: «Kratkoe Zhisneopisanie Arkhieriskora Serafima (Soboleva)» (Ὁ σύντομος βίος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σεραφεῖμ Σομπόλιεφ), σελ. 128, Θεσσαλονίκη 1991.
9. Θωμᾶ Φιτζέραλδ, Οἱ σχέσεις μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῆς ἐκτὸς Ρωσίας Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες κατὰ τὴν χρονικὴ περίοδο 1921-1971, Διδακτορικὴ Διατριβή, σελ. 101, Θεσσαλονίκη 1985.

10. Θωμᾶ Φιτζέραλδ, αὐτόθι, σελ. 100.
11. Βλ. περιοδ. «Ἅγιος Κυπριανός», ἀριθ. 63-64/ Ἰούλιος-Αύγουστος 1972, σελ. 41-42, 44, «Οἱ Βούλγαροι “ Παλαιοημερολογίται”» ἀριθ. 65/Σεπτέμβριος 1972, σελ. 49-51, «Ὁ Οἰκουμενισμὸς εἰς τὴν Βουλγαρίαν».
12. Λήμμα «Σοφιολογία», ἐν «Θ.Η.Ε.», τ. 11, στλ. 342, Ἀθήναι 1967.
13. Αὐτόθι, στλ. 344, ὑπογραμ. ἡμέτ.
14. Βλ. Ἱερομονάχου (νῦν Ἐπισκόπου) Εἰρηναίου Μπούλοβιτς, Τὸ Μυστήριον τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι διακρίσεως τῆς Θείας Οὐσίας καὶ Ἐνεργείας κατὰ τὸν Ἅγιον Μάρκον Ἐφέσου τὸν Εὐγενικόν, Διδακτορικὴ Διατριβή, Ἀνάλεκτα Βλατάδων 39, σελ. 80, ὑποσημ. 63, ἔκδοσις Β΄, Θεσσαλονίκη 1983.
15. Διὰ τὴν μετάφρασιν ἐκ τοῦ ρωσικοῦ κειμένου εἶχον ἐν ὑμῖν μας, «Πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου τῶν Προκαθημένων...», ἐνθ' ἄνωτ., σσ. 305-317, Μόσχα 1949 (εἰς γαλλικὴν μετάφρασιν σσ. 313-326, Μόσχα 1952), καὶ «Ὁ σύντομος βίος...», ἐνθ' ἄνωτ., σσ. 80-91, Θεσσαλονίκη 1991, ὅπου ἀναδημοσιεύεται αὐτοῦσιος ἢ Εἰσήγησις (ἐκτὸς μιᾶς παραγράφου) μεθ' ὑποσημειώσεων ὑπὸ τῶν ἐπιμελητῶν τῆς ἐκδόσεως.
- Διευκρινίζομεν, ὅτι ἐκ τῶν ἐφ' ἐξῆς ὑποσημειώσεων, μόνον αἱ σημειούμεναι δι' ἀστερίσκου (*) ἀνήκουν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Σεραφεῖμ, αἱ δὲ λοιπαὶ εἶναι ἡμέτερα.
- *16. Ἐ. Πριεντιετσένσκου (τακτικοῦ μέλους τῆς Ρωσικῆς Ἀστρονομικῆς Ἑταιρείας), «Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον καὶ κριτικὴ ἀποψις τῶν ὑπαρχόντων Κανόνων προσδιορισμοῦ τοῦ Πάσχα», σελ. 4-5, Ἁγία Πετροῦπολις 1892.
17. Βλ. «Ἐπιστολὴν Βασιλέως περὶ τῆς σωτηρίου ἑορτῆς, ἣν ἔγραψε ταῖς ἐκκλησίαις μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ συγκροτηθεῖσαν Σύνοδον» (Εὐσεβίου Καισαρείας, Εἰς τὸν βίον Κωνσταντίνου Βασιλέως, Λόγος Γ΄, Κεφ. XVII-XX, PG τ. 20, στλ. 1073B-1080B καὶ ΒΕΠΕΣ τ. 24, σελ. 152-154· Σωκράτους, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Βιβλίον Α΄, Κεφ. Θ΄, PG τ. 67, στλ. 89A-93AB· Θεοδωρήτου Κύρου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Βιβλίον Α΄, Κεφ. Θ΄, PG τ. 82, στλ. 932C -937A· Γελασίου Κυζικηνοῦ, Σύνταγμα τῶν κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ Ἁγίαν Σύνοδον Πραχθέντων, Κεφ. ΛΣ΄, PG τ. 85, στλ. 1340C καὶ ΣΜΠΣ, τ. Α΄, σελ. 193-194).
- Ἡ ἀπόφασις τῆς Α΄ Ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου περὶ τῆς Ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ὁ καλούμενος Ὅρος τοῦ Πάσχα, δὲν περιλαμβάνεται μὲν εἰς τοὺς Ἱ. Κανόνας τῆς Ἁγίας Συνόδου, μνημονεύεται ὁμως εἰς διαφόρους πηγὰς, ὑπὸ μορφήν σχολίων καὶ ἐπεξηγηματικῶν πληροφοριῶν. Λίαν ὀρθῶς, καθ' ἡμᾶς, ἔχει διατυπωθῆ, κατόπιν βαθείας μελέτης τοῦ ζητήματος, ἡ ἀποψις, ὅτι
- «τὸν ἐκκλησιαστικὸν Κανόνα ἢ Ὅρον τοῦ Πάσχα ἀπῆρτιζον τὸ Κανόνιον τοῦ Πάσχα (ἢ ἐννεακαιδεκατηρίς) καὶ ἐπεξηγηματικὰ πληροφορία περὶ τῆς ἐννεακαιδεκατηρίδος ὑπὸ μορφήν σχολίων, ἅτινα ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον ἐταυτίζοντο σχεδὸν πρὸς τὸν σχετικὸν Ζ΄ Ἀποστολικὸν Κανόνα καὶ τὸν διορισμὸν τῆς Κυριακῆς. Οὕτω Κανόνιον καὶ σχόλια ἀπετέλουν τὸν Ὅρον τοῦ Πάσχα. Λόγῳ ὁμως τελειότητος καὶ αὐταρκειᾶς τοῦ Κανονίου, ἐν τῇ χρήσει τὰ σχόλια ἐξέπεσον ἐκ τούτου, ὡς γνωστὰ τοῖς πᾶσι καὶ αὐτονόητα διὰ τὸν θεωρὸν τῆς ἐννεακαιδεκατηρίδος. Διεσώθησαν ὁμως εἰς πολλὰ συγγράμματα ἁγίων Πατέρων καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων».*
- (Α. Δ. Δελήμπαση, Πάσχα Κυρίου, σελ. 412, Ἀθήναι 1985).
- 17α. Νικόδημος Μίλας, Ἐπίσκοπος Δαλματίας καὶ Ἰστρίας. Μεγάλῃ ἐκκλησιαστικῇ φυσιογνωμίᾳ, εἰδήμων εἰς τὸν χῶρον τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ὁρθοδόξου

Ἐκκλησίας, τῆς Ἑρμηνείας τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, χαίρων πανορθόδοξου ἐκτιμῆσεως καὶ κύρους. Σερβικῆς καταγωγῆς, ἐγεννήθη εἰς Σίμπενικ τὴν 16ην Ἀπριλίου 1845. Ἀπεφοίτησεν ἀπὸ τὸ Θεολογικὸν Σεμινάριον τοῦ Κάρλοβιτς, παρηκολούθησε μαθήματα Φιλοσοφίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βιέννης, ἐπεράτωσε τὴν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν Κιέβου, ὅπου καὶ τοῦ ἀπενεμήθη ὁ τίτλος τοῦ Μαγίστρου τῆς Θεολογίας. Ὁ τίτλος τοῦ Διδάκτορος τῆς Θεολογίας ἀπενεμήθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βουκουρεστίου. Ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα του τὸ 1874, ἐδίδαξεν εἰς Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς καὶ Σεμινάρια. Τὸ 1890 ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Δαλματίας καὶ Ἰστρίας, ὑπὸ Αὐτρο-ουγγρικὴν κατοχὴν τότε, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ εἰκοσαετίαν. Τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του διήλθεν εἰς Ντουμπρόβνικ, ὅπου ἐκοιμήθη τὴν 2αν Ἀπριλίου τοῦ 1915. Ἡ πλέον γνωστὴ καὶ σημαντικὴ ἐργασία του «Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον» (1890) μετεφράσθη εἰς τὴν Ρωσικὴν, Γερμανικὴν, Ἑλληνικὴν καὶ Βουλγαρικὴν γλῶσσαν. Ἐπίσης «Οἱ Κανόνες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μεθ' ἑρμηνείας» (1895) ἀποτελεῖ κλασσικὸν ἔργον. Συνέγραψε καὶ ἄλλας μελέτας παρεμφεροῦς περιεχομένου, ὡς καὶ μονογραφίας ἐπὶ θεμάτων Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, διακρινόμενας διὰ τὴν ἐμβρίθειαν, σοβαρότητα καὶ πληρότητα των.

(βλ. **Hierodeacon Grigorije Kalinic**, «His Grace Dr. Nikodim Milas, Bishop of Dalmatia and Istria», ἐν περιοδ. «**The Journal of the Moscow Patriarchate**», No 12/1975, pp. 55-56).

18. *«Τέσσαρες δέ εἰσιν οἱ ἀναγκαίως ζητούμενοι περὶ τὸ ἡμέτερον τοῦτο Πάσχα διορισμοί· δύο μὲν, οὓς ὁ (Ζ΄) Ἀποστολικὸς θεσπίζει Κανὼν, ὡς ἐν τῷ τοῦ Πάσχα Κεφαλαίῳ πρὸ βραχέος εἰρήκαμεν, καὶ δύο, οἷς ἐξ ἀγράφου χρώμεθα παραδόσεως: α) ὅτι δεῖ μετὰ ἰσημερίαν ἑαρινὴν τὸ Πάσχα ἐπιτελεῖν, β) ὅτι οὐ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς Ἰουδαϊκῆς τελετῆς (τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην τοῦ μηνὸς Νισάν), γ) ὅτι οὐχ ἀπλῶς μετ' ἰσημερίαν, ἀλλὰ μετὰ τὴν πρώτην μετ' ἰσημερίαν πανσέληνον καὶ δ) ὅτι καὶ μετὰ τὴν πανσέληνον, εὐθύς τῆς ἑβδομάδος πρώτη (ἡμέρα, τ. ἔ. ἐν Κυριακῇ)».*

(Ματθαίου Βλαστάρεως, Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον, Κεφάλαιον Ζ΄, Περὶ τοῦ Ἀγίου Πάσχα, ΡΠΣΚ, τ. 5΄, σελ. 420).

• Ἐκτενεσάτην καὶ ἐμβριθεσάτην ἀνάλυσιν τῶν «Διορισμῶν τοῦ Ὁρου τοῦ Πάσχα» βλ. ἐν Ἀ Δ. Δελήμπαση, Πάσχα Κυρίου, σελ. 412-447, Ἀθῆναι 1985.

19. *«Τεσσαρεσκαίδεκάτιται, ἦτοι τετραδίται ὀνομάζονται, διατὶ ἐώρταζον τὸ Πάσχα ὄχι ἐν Κυριακῇ, ἀλλ' ὅποια ἂν ἡμέρα τύχη ἢ σελήνη δεκατεσσάρων ἡμερῶν νηστεύοντες καὶ ἀγρυπνοῦντες».*

(Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱ. Πηδάλιον, Ἑρμηνεία Ζ΄ Ἱ. Κανόνος τῆς Β΄ Ἀγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

• *«Ὅσοι τεσσαρεσκαίδεκάτιται δὲν ἐδέχθησαν τὸν Ὁρον τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου περὶ Πάσχα, ἐγένοντο σχισματικοὶ καὶ αἰρετικοί. Ἦσαν δὲ οὗτοι ἐλάχιστοι, οἱ πρωτοπασχίται, αὐδιανοὶ καὶ οἱ ναυατιανοὶ, ἀλλὰ καὶ μοντανισταί».*

(Α. Δ. Δελήμπαση, Πάσχα Κυρίου, σελ. 539, Ἀθῆναι 1985).

- *20. «Πραβοσλάβνι Σομπιεσιέντικ» (Ὁρθόδοξος Συζητητῆς), 1859, Α΄ Μέρος, σελ. 165· «Ὁρθόδοξος Θεολογικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία» (ρωσιστί), τ. 7ος, σελ. 880.

*21. Αὐτόθι.

22. Ὁ Παπισμὸς, καινοτομήσας ἀντιεκκλησιαστικῶς κατὰ τὸ 1582, ἐκαινοτόμησεν

έορτολογικῶς καὶ καταβιβάσας τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν εἰς τὴν 11ην Μαρτίου, ἀπὸ τῆς ὀρθῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ αἰωνίου 21ης Μαρτίου, παρέβη καὶ τοὺς τέσσαρας «Διορισμοὺς» τοῦ Ὁρου τοῦ Πάσχα:

τελεῖ τὸ Πάσχα καὶ πρὸ τῆς 21ης Μαρτίου Ἐκκλησιαστικοῦ/Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου·

έορτάζει τὸ Πάσχα μετὰ Ἰουδαίων ἢ καὶ πρὸ τῶν Ἰουδαίων·

τελεῖ τὸ Πάσχα καὶ κατὰ τὴν πανσέληνον τὴν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν τῆς 21ης Μαρτίου, ἀλλὰ καὶ πρὸ αὐτῆς·

έορτάζει τὸ Πάσχα καὶ πρὸ τῆς πρώτης Κυριακῆς μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον τὴν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν τῆς 21ης Μαρτίου.

• *«Ὁ πασχάλιος ὑπολογισμὸς βάσει τῆς έορτολογικῆς καινοτομίας τῶν παπικῶν ἀπάγει εἰς ἄτοπον, διότι, πλὴν τοῦ παραδοθέντος ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων Κανονίου, εἶναι ἄδύνατον» "Κανόνιον ἄλλο γενέσθαι" τελειότερον».*

(Α. Δ. Δελήμπαση, Πάσχα Κυρίου, σελ. 567, Ἀθῆναι 1985)

23. Ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ τὸ λεγόμενον Πανορθόδοξον Συνέδριον τοῦ 1923, έκοινοποίησε τὰ σχετικὰ αὐτοῦ ψηφίσματα εἰς τὰς λοιπὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἰδοῦσα ὅτι δὲν έπετυγχάνετο πανορθόδοξος σύμπνοια ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἡμερολογιακῆς μεταρρυθμίσεως, έσπευσε νὰ λύσῃ μερικῶς τὸ ζήτημα, *«διὰ τῆς προσαρμογῆς τ. έ. ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦ έορτολογίου εἰς τὸ νέον ἡμερολόγιον, τοῦ Πασχαλίου μένοντος ἀθίκτου μέχρι διευθετήσεως καὶ τούτου ἀργότερον».*

(† Σ. Γ., «Εορτολόγιον - Νέον Ἡμερολόγιον», ἐν περιοδ. «Ὁρθοδοξία», ἀριθ. 4/31.7.1926, σελ. 108).

• Εἰς τὴν ὀριστικὴν αὐτὴν ἀπόφασιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεγάλως συνέβαλεν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, προτείνασα *«παρομοίαν λύσιν* διὰ τῆς ἀπὸ 21/3 Ἰανουαρ. 1924 καὶ ἀριθ. 70 ἐπιστολῆς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμου».

(Αὐτόθι. Βλ. τὴν ὑπ' ἀριθ. 70/21.12.1923./3.1.1924. ἐπιστολὴν τοῦ Ἀθηνῶν Χ. Π. ἐν Ἀρχιμ. Θ. Α. Στράγκα, Ε.Ε.Ι., τ. Β', σελ. 1241-43, Ἀθῆναι 1970 καὶ Γ. Εὐστρατιάδου, Ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, σελ. 45-47 [λείπει τὸ 1/3 ἐξ ἀρχῆς], Ἀθῆναι 1929).

• Τὴν τοιαύτην *«μερικὴν ἡμερολογιακὴν διαρρύθμισιν»* προέτεινε τηλεγραφικῶς καὶ διὰ γραμμάτων ἡ Κωνσταντινούπολις, κατόπιν συνοδικῆς ἀποφάσεως (24.1.1924) ἐπὶ Γρηγορίου Ζ', εἰς τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας, μὴ έπιτευχθείσης δὲ καὶ πάλιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως, ἀπεφάσισεν ὀριστικῶς (23.2.1924) καὶ βεβαίως μονομερῶς, τὴν ἐφαρμογὴν τῆς *«μέσης λύσεως»* ἀπὸ τῆς 10.3.1924, λογιζομένης 23 ἰδίου μηνός, *«τοῦ Πάσχα μετὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ κινητῶν έορτῶν μένοντος τό γε νῦν ἀθίκτου».*

(† Σ. Γ., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 110, ὅπου καὶ τὸ σχετικὸν γράμμα τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ζ', ἀριθ. 706/26.2.1924, δι' οὗ ἀνακοινοῦται ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις).

• Περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς *«μέσης λύσεως»*, ἀρξαμένης ἀπὸ τῆς Δ' Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (16-21.4.1923), συνεχισθείσης εἰς τὴν Ε' Ἱεραρχίαν (24.12.1923-2.1.1924), ὀλοκληρωθείσης δὲ καὶ ἐπιβληθείσης κατ' οὐσίαν ὑπὸ τοῦ Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, βλεπέ:

Ἀρχιμ. Θ. Α. Στράγκα, Ε.Ε.Ι., τ. Β', Ἀθῆναι 1970, σελ. 1140, 1141, 1193-1197· † Σ. Γ., «Τὸ Ἡμερολογιακὸν Ζήτημα», ἐν περιοδ. «Ὁρθοδοξία», ἀριθ. 3/

30.6.1926, σελ. 69· **Α. Δ. Δελήμπαση**, Πάσχα Κυρίου, σελ. 665-667, 675, 679-682, όπου εκτός των άλλων γράφονται τὰ ἐξῆς εὐστοχα:

«Ἡ λεγομένη “μέση λύσις” ἀποτελεῖ ἀπαρχὴν τῆς ἑορτολογικῆς καινοτομίας τῆς οἰκουμενιστικῆς ἀποστασίας, ἐν πνεύματι μεσότητος μασονικῆς ἀντιλήψεως καὶ σκοπιμότητος. Διό, μετὰ τὴν καινοτομίαν ἐπὶ τῶν ἀκινήτων ἑορτῶν, προβλέπει τὴν ἀκραίαν κατὰ τὴν μασονικὴν ἀντιλήψιν καινοτομίαν καὶ ἐπὶ τῶν κινητῶν ἑορτῶν τοῦ πασχαλίου. Δηλαδή οἱ οἰκουμενισταὶ δὲν ἐνδιαφέρονται ὄντως περὶ μεσότητος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς καινοτομίας» (σελ. 681).

*24. Τυπικὸν (ρωσιστὶ), 1867, σελ. 245.

*25. Αὐτόθι, σελ. 265.

26. Ἡ νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, νομοθετηθεῖσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν *«κατὰ παράδοσιν ἀρχαίαν»* (Ἁγίου Συμεῶνος Θεσσαλονίκης, PG τ. 155, στλ. 900C), ὡς ρυθμιζομένη κατὰ τὴν κινητὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, αὐξομειώνεται ἀπὸ διαρκείας 8 ἡμερῶν τὸ ἔλαττον (21-28 Ἰουνίου), μέχρι 42 ἡμερῶν τὸ μέγιστον (18 Μαΐου-28 Ἰουνίου).

- Ἡ νηστεία αὐτὴ ἐνομοθετήθη ὡς τύπος τοῦ *«Ζωοποιῦ Πνεύματος, τὸ καὶ τοὺς Ἀποστόλους διδάξαν πάντα, ἅ παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ μεμυσταγώγηται»* (Ὁσίου Θεοδώρου Στουδίτου, PG τ. 99, στλ. 1696BC). Ἐπίσης τηρεῖται ἡ νηστεία αὐτὴ καὶ πρὸς τιμὴν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, διότι *«πλείστων ἀγαθῶν δι’ αὐτῶν ἠξιώμεθα»* καὶ διότι *«νηστείας οὗτοι καὶ ὑπακοῆς ἄκριθι θανάτου, καὶ ἐγκρατείας ἐργάται ὥφθησαν ἡμῖν καὶ διδάσκαλοι»* (Ἁγίου Συμεῶνος Θεσσαλονίκης, PG τ. 155, στλ. 901A).

- Τοιαύτην ἀσέβειαν ἐπέδειξαν οἱ καινοτόμοι κατὰ τῆς ἀρχαιοπαραδότου αὐτῆς νηστείας, ὥστε εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ἀρθρογράφος τις, χλευάζων τὰ ἱερά, ἐχαρακτήρησε *«τὴν νηστείαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ὡς νηστείαν τῶν ψαρᾶδων καὶ τῶν μπακάληδων τοῦ Φαναρίου. Οἶα κατὰπτωσις!»*.

(**Λεοντοπόλεως Χριστοφόρου**, Ἡμερολογιακά, σελ. 22-23, Ἀθῆναι 1925).

27. Πρβλ.: *«Οἱ τὰ πάντα καλῶς διαταξάμενοι θεοὶ Πατέρες, ἀλληλοδιαδόχως ἐκ τε τῶν θείων Ἀποστόλων καὶ τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων παραδεδώκασιν ἡμῖν...»* «μνεῖαν ποιείσθαι οἱ θεοῖτατοι Πατέρες ἐθέσπισαν...».

28. Αἱ πηγαὶ ὀμιλοῦν διὰ τρεῖς συνοδικὰς καταδικὰς τοῦ παπικοῦ ἡμερολογίου: 1583, 1587, καὶ 1593. Διὰ τὰς πανορθόδοξους ἀπορρίψεις τῆς καινοτομίας τοῦ Πάπα Γρηγορίου ΙΓ΄ βλ.:

Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν Ἄλωση, σελ. 111, 113, 114, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870· **Ἱεροῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων**, Τόμος Ἀγάπης κατὰ Λατίνων, σελ. 538-540, ἐν Ἰασιῶ 1698· **Τοῦ αὐτοῦ**, Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων-Δωδεκάβιβλος, Βιβλίον ΙΑ΄, Κεφάλαιον Η΄, σελ. 1167, ἐν Βουκουρεστίῳ 1715 (σελ. 57, Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1983)· **Μελετίου Ἀθηνῶν**, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τ. Γ΄, σελ. 402, 408, ἐν Βιέννῃ 1784· **Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Καραβαγγέλη**, Ἐπιστημονικὴ διατριβὴ περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, σελ. 121-122, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1894· **Νικολάου Βουλγάρεως**, Ἡ μεταρρυθμίσις τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου, ἄρθρον εἰς τρεῖς συνεχείας ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Τεργέστης **«Νέα Ἡμέρα»**, ἔτος ΚΒ΄-1896, ἀριθ. 1120-1122· **Διδυμοτεῖχου Φιλαρέτου Βαφείδου**, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τ. Γ΄, Μέρος Α΄, σελ. 124-125, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1912· **Κ. Ν. Σάθα**, Βιογραφικὸν σχεδιάσμα περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β΄, σελ. 91-92, ἐν Ἀθήναις 1870· **Ι. Ν. Καρμίρη**,

Ἱερεμίας Β΄ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, λήμμα ἐν «Θ.Η.Ε.», τ. 6, στλ. 781, Ἀθήναι 1965.

29. Βλ. «Σιγγίλιον Πατριαρχικῆς Διατυπώσεως Ἐγκυκλίου τοῖς ἀπανταχοῦ Ὁρθοδόξοις Χριστιανοῖς, εἰς τὸ μὴ παραδέχεσθαι τὸ νεώτερον Πασχάλιον ἢ Καλενδάριον τοῦ καινοτομηθέντος μηνολογίου, ἀλλ' ἐμμένειν τοῖς ἀπαξ καὶ καλῶς διατυπωθεῖσι παρὰ τοῖς Ἁγίοις Τριακοσίοις δέκα ὀκτῶ Θεοφόροις Πατράσι τῆς Ἁγίας Οἰκουμενικῆς Πρώτης Συνόδου, μετ' ἐπιτιμίου καὶ ἀναθέματος», ἐν **Γρηγορίου Εὐστρατιάδου**, Ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, σελ. 122, Ἀθήναι 1929.

- Διὰ τὴν γνησιότητα καὶ πατρότητα τοῦ «Σιγγιλίου» αὐτοῦ ἔχει προκληθῆ μεγάλη φιλολογικὴ ἔρις καὶ ἔχουν διατυπωθῆ αἱ πλέον ἀκρᾶται ἀντιτιθέμεναι ἀπόψεις. Μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο προτιθέμεθα νὰ ἀσχοληθῶμεν ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ. Πάντως οἱ καινοτόμοι οἰκουμενισταὶ μὴ σπεύδουν ἐπιπολαίως, βασιζόμενοι εἰς τὰς φιλολογικὰς αὐτῶν ἰκανότητας, νὰ τὸ ἀπορρίψουν ὡς «οἰκτρὸν πλαστογράφημα» καὶ παραποιήσιν, διότι ἐκκρεμεῖ ἐναντίον των ἡ φοβερὰ κατηγορία τῆς ἀποκρύψεως ἱστορικῶν μαρτυριῶν, καθοριστικῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Καὶ εὐθέως ἐρωτῶνται: διατί ἀποσιωπᾶται ἐπιμελῶς ἡ § ιη΄ τοῦ Παραρτήματος τοῦ ΙΑ΄ Βιβλίου τῆς «Δωδεκαβίβλου Δοσιθέου»; Εἰς αὐτὴν ἀναφέρονται συνοπτικῶς αἱ ἀποφάσεις τῆς Πανορθοδόξου Συνόδου τοῦ 1593 ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲ τὴν ἐξῆς χαρακτηριστικὴν κατάληξιν:

«Δέκατον καὶ τελευταῖον, ἵνα τὸ Πάσχα γίνηται καθὼς τὸ ἐδιώρισεν ἡ Πρῶτη Σύνοδος καὶ τὸ νέον καλαντάριον τὸ ἐπινοηθὲν παρὰ τῶν Λατίνων νὰ ἀναθεματίζεται».

(Δωδεκάβιβλος Δοσιθέου, ἐκδόσεως «Β. Ρηγούπουλου», τ. 5΄/Βιβλία ΙΑ΄ καὶ ΙΒ΄, σελ. 232, Θεσσαλονίκη 1983).

- Διακριτικὴν στάσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ «Σιγγιλίου», «τὸ ὁποῖον ἐπεκαλέσθησαν ἐνιστάμενοι ὡς ἰσχυρότατον ὄπλον κατὰ τῆς ἑορτολογικῆς καινοτομίας καὶ κατεπολέμησαν οἱ καινοτόμοι ὡς τὴν ἀχιλλεῖον πτέρναν τῆς ἐνστάσεως», βλ. ἐν **Α. Δ. Δελήμπαση**, Πάσχα Κυρίου, σελ. 793-795, Ἀθήναι 1985.
30. «Μετὰ τὴν πολλαπλὴν καταδίκην τῆς παπικῆς ἡμερολογιακῆς καινοτομίας ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὸν 15΄ αἰῶνα, τὰ κύματα τῆς συγχύσεως ἀπὸ τοῦ «παγκόσμιον σκάνδαλον» τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογίου δὲν ἔπαυσαν νὰ προσκρούουν εἰς τὴν Θεῖαν Ὀλκάδα τῆς Ὁρθοδοξίας διὰ μέσου τῆς ἐπιτεταμένης παπικῆς προπαγάνδας εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἄλλ' οἱ φύλακες ἐφρυκτῶρουν καὶ διησφάλιζον τὸ λογικὸν ποίμνιόν των.

- Ὁ Καθηγητὴς κ. Ι. Σκολώφ, τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Πετρούπολεως, ἔγραφε τὸ 1910: «Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις οἱ Ἕλληνες ἱεράρχαι ἐπανειλημμένως συνίστων τοῖς ὀρθοδόξοις τὴν ἀποφυγὴν καὶ τοῦ νέου τούτου ὄπλου τῆς λατινικῆς προπαγάνδας, ὡς Κύριλλος ὁ Λούκαρης, Παρθένιος ὁ Α΄, Παῖσιος ὁ Β΄, Κύριλλος ὁ Ε΄, Γρηγόριος ὁ 5΄, καὶ Ἄνθιμος ὁ 5΄. Ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν Πατριάρχαι τὴν αὐτὴν ἐπεδειξαντο ἐν τῷ ζήτηματι τούτῳ μέριμναν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἐν Συρίᾳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Κύπρῳ ἔτι ἐξεδόθησαν πρὸς τε τὸν κληρὸν καὶ τὸν λαὸν πατριαρχικαὶ καὶ ποιμαντορικαὶ Ἐγκύκλιοι, ἐν αἷς ἐτονίζετο ἡ χροιά καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἡμερολογιακῆς ταύτης μεταρρυθμίσεως καὶ συνεδέετο αὕτη πρὸς τὴν λοιπὴν γνωστὴν σειρὰν τῶν διαφόρων καινοτομιῶν τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας», καθ' ὅσον, « ἡ ὑπὸ τοῦ

Πάπα Γρηγορίου τοῦ ΙΓ΄ τῷ 1582 ἐπενεχθεῖσα ἡμερολογιακὴ μεταρρύθμισις ἀνέκαθεν ἢ μᾶλλον εὐθὺς ἀμέσως ἐθεωρήθη ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀνατολῇ ὡς **καινοτομία ἐκκλησιαστικὴ καὶ θρησκευτικὴ** καὶ ὡς μία ἐκ τῶν συνηθῶν τάσεων τῆς κρατουσῆς ἐν τῇ Δύσει ἐκκλησιαστικῆς ἀπολυταρχίας, τὸ ὄνειρον τῆς ὁποίας ἦν καὶ **ἔσται** ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐπιρροῆς αὐτῆς ἐπὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς. Ἐθεωρήθη, ἄλλαις λέξεσι, **νέα παπικὴ ἐκστρατεία** κατὰ τῆς ἐν Ἀνατολῇ Ὁρθοδοξίας. Ὡς τοιαύτη θεωρηθεῖσα καὶ ἐκτιμηθεῖσα ἡ καινοτομία αὕτη **ἀμέσως κατεδικάσθη** ὑπὸ τῆς Ὁρθοδοξίας Συνοδικῶς.

(Βλ. ἄρθρον: «Ὁ παπικὸς προσηλυτισμὸς καὶ ἡ μεταρρύθμισις τοῦ ἡμερολογίου», ἐν περιοδ. «Ο.Ε.Μ.», ἀριθ. 18-21/Ἰανουάριος-Δεκέμβριος 1990, σελ. 111-112).

31. Τὴν Ἐγκύκλιον τοῦ 1756 Πατριάρχου Κυρίλλου Ε΄ τοῦ Καρακάλλου κατὰ τοῦ παπικοῦ ἡμερολογίου ἀγνοοῦμεν. Τὸ ὄνομα τοῦ ἐναρέτου, «**παραδοσιακοῦ**», ἀντιπαπικοῦ καὶ ὄντως ἀξίου πατριάρχου Κυρίλλου Ε΄ (α. 29.9.1748-Ἰούνιος 1751, β. 7.9.1752-15.1.1757, †27.7.1775 ἐν Ἀγία Ἄννη Ἀγίου Ὄρους), εἶναι συνδεδεμένον μὲ τὸν «Ὄρον τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας περὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν Δυτικῶν (1755/6)». «**Τὴν βάπτισιν τῶν Λατίνων ἀπεφάσισε καὶ ἐπέβαλε, τελικῶς, ἡ ἐπὶ Κυρίλλου Ε΄ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1755), παρὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ 1484. Ὁ Ὄρος τῆς συνόδου, ὑπογραφεῖς καὶ ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ τελευταία ἐπίσημος περὶ τοῦ ζητήματος ἀπόφασις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.**

(Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, «Ὁμολογῶ ἐν βάπτισμα...», σελ. 59, Ἀθῆναι 1983).

• Ὁ «Ὄρος» τῆς Συνόδου αὐτῆς (Ἰούλιος 1755) ἐπεκράτησε νὰ χρονολογῆται τὸ 1756, διότι τότε ἐδημοσιεύθη τύποις τὸ πρῶτον εἰς τὸ ἔργον «Ραντισμοῦ Στηλίτευσις» (σελ. ρογ΄-ροζ΄).

32. «Ἀπάντησις τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὸν Πάπαν Πίον Θ΄» (Ι. Καρμίρη, Δ.Σ.Μ., τ. Β΄, σελ. 922-923, ἔκδοσις β΄, Graz-Austria 1968).

• Ἡ «Ἀπάντησις» αὕτη ἀποτελεῖ Ἐγκύκλιον, ἐξαπολυθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸν Μάιον τοῦ 1848 ἐπὶ Πατριάρχου Ἀνθίμου Ϛ΄, συνοπογραφεῖσαν δὲ ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρείας Ἱεροθέου Β΄, Ἀντιοχείας Μεθοδίου καὶ Ἱεροσολύμων Κυρίλλου Β΄ μετὰ 29 συνολικῶς Μητροπολιτῶν, ἀποτελούντων τὰς Ἱεράς Συνόδους αὐτῶν.

33. Βλ. τὴν «Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Ἐγκύκλιον» (12.6.1902), «περὶ τῶν σχέσεων τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ περὶ ἄλλων Γενικῶν Ζητημάτων», τὰς εἰς αὐτὴν «Ἀπαντήσεις τῶν Ἀγίων Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν», ὡς καὶ τὴν «Ἀνταπάντησιν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως» (12.5.1904), ἔτι δὲ καὶ τὴν «Β΄ Ἀπάντησιν τῆς Ἀγίας Ρωσικῆς Συνόδου» (18.3.1905), ἐν Ἀντωνίου Παπαδοπούλου, Κείμενα Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων, Οἰκουμενικὰ ΙΙ, σελ. 9-91, ἔκδοσις «Ἀφῶν Κυριακίδῃ», Θεσσαλονίκη 1984.

34. Ὁ Πατριάρχης Μόσχας Τύχων, τελῶν ὑπὸ τὴν ἀφόρητον πίεσιν τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων ἐν Ρωσίᾳ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1917, διὰ τῆς ὑπ΄ ἀριθ. 464/21.1.1919 ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸν Ε΄ (1913-1918) (δημοσιευθεῖσαν ἐν περιοδ. «Ἐκκλησία», ἀριθ. 30/25.7.1925, σελ. 233-236/τμήματα αὐτῆς ἐν Ἀνθίμου Βιζύης, Τὸ Ἡμερολογιακὸν Ζήτημα, Κωνσταντινούπολις 1922, σελ. 62-63), ἀναφέρεται ἐκτενῶς εἰς τὴν ἐν Ρωσίᾳ

κρατούσαν κατάστασιν ἐξ ἐπόψεως ἡμερολογιακῆς:

- μνημονεύει τῆς τελευταίας πανορθόδοξου ἀποφάσεως ἐμμονῆς εἰς τὸ «*παλαιὸν ἡμερολόγιον*» ἐπὶ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ Γ' (βλ. ὑποσημείωσιν **33** τοῦ παρόντος ἄρθρου),

- τῆς αἰφνιδίου εἰσαγωγῆς τοῦ «*νέου*» εἰς Ρωσίαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως (29.1.1918),

- τῆς δοθείσης ἀδείας εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους τῆς Φινλανδίας νὰ ἀκολουθοῦν τὸ «*νέον*»,

- τῆς ἐξετάσεως ὑπὸ τῆς Τοπικῆς Παρρωσικῆς Συνόδου (30.1.1918) τοῦ δημιουργηθέντος θέματος ἐντὸς Ρωσίας λόγῳ τοῦ διπλοῦ πλέον ἡμερολογιακοῦ καθεστῶτος,

- καὶ τῆς ἀποφάσεως, ὅπως ἰσχύση ἐκκλησιαστικῶς κατὰ τὸ 1918 τὸ «*παλαιὸν*», ἀνατεθῆ δὲ εἰς ἐπιτροπὴν ἢ ἔρευνα τῆς δυνατότητος εἰσαγωγῆς τοῦ «*νέου*»·

- ἐν συνεχείᾳ, παρουσιάζει τὰ πορίσματα τῆς ἐπιτροπῆς, ἢ ὁποία

- α) θεωρεῖ τὸ ζήτημα τῆς μεταβολῆς «*τόσον σπουδαῖον*» καὶ ἔχον «*τοιούτην πανεκκλησιαστικὴν σημασίαν*», ὥστε δὲν χωρεῖ λύσεις ἄνευ γνώμης τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν,

- β) προτείνει δὲ ὅπως ὁ Πατριάρχης Τύχων ἀποτανθῆ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦτο εἰς τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας, ζητοῦν τὴν γνώμην αὐτῶν «*περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ νέου ἡμερολογίου*», μέχρι δὲ σχετικῆς ἀπαντήσεως ἰσχύει ἐν Ρωσίᾳ τὸ «*παλαιόν*».

- Ὁ Πατριάρχης Τύχων, κατακλείων τὴν ἐπιστολὴν, ἐκφράζει ὑποθετικῶς τέσσαρας διαφόρους ἀπαντήσεις- λύσεις τοῦ ἡμερολογιακοῦ ζητήματος, ἐξ ὧν ἡ τρίτη εἶναι ἡ προαναφερθεῖσα καὶ σχολιασθεῖσα «*συμβιβαστικὴ*» ἢ «*μέση λύσις*» (βλ. ὑποσημείωσιν **23** τοῦ παρόντος ἄρθρου).

- Μίαν ἀνάλυσιν, ὄχι κατὰ πάντα ἀκριβῆ καὶ ὀρθὴν καθ' ἡμᾶς, τῆς σημαντικῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς τοῦ μαρτυρικοῦ Πατριάρχου Τύχωνος βλέπε εἰς τὴν μονογραφίαν τοῦ Κυπρίου Ἐκπαιδευτικοῦ **Ἀνδρέου Παπαβασιλείου**, «*Ὁ Πατριάρχης Μόσχας Τύχων (1917-1925) καὶ τὸ ἡμερολογιακὸ Πρόβλημα*» (ἀνέκδοτον).

***35.** Βλ. **Καθηγητοῦ Ν. Ν. Γκλουμποκόφσκου**, «*Περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμερολογίου*», ἐν περιοδ. «*Ὀρθόδοξος Ἱεραπόστολος*», ἀριθ. 5-6. σελ. 262.

36. Διὰ τὸ λεγόμενον Πανορθόδοξον Συνέδριον τοῦ 1923 ἐν Κωνσταντινουπόλει, «*ὄπερ κακῶς ἀπεκλήθη πανορθόδοξον*» (Μητροπολίτης πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος Καβουρίδης), βλέπε ἄρθρον: «*Οἱ ἐμπνευσταὶ καὶ πρωτεργαταὶ τῆς καινοτομίας: οἱ δύο οὔτοι Λούθηροι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*», ἐν περιοδ. «**Ο.Ε.Μ.**», ἀριθ. 17/Ὀκτώβριος-Δεκέμβριος 1989, σελ. 67-78, ἰδίως δὲ τὰς ὑποσημ. 6, 7 (σελ. 69-70).

37. Βλ. τὰς «*Ἀποφάσεις τοῦ Πανορθόδοξου Συνεδρίου*» ἐν Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου/Ἀνατύπωσις, Ἐπιμέλεια, Εἰσαγωγή: Πρακτικὰ καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθόδοξου Συνεδρίου, 10.5-8.6.1923, σελ. 211-222, Ἀθῆναι 1982.

- **Ἀποφάσεις:**

- Α'.** περὶ διορθώσεως τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου καὶ καθορισμοῦ τοῦ Πάσχα «*βάσει ἀστρονομικῶν ὑπολογισμῶν*»,

- Β'.** περὶ ὄρων συμμετοχῆς εἰς διάσκεψιν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τελειοτέρου ἡμερολογίου παγχριστιανικῆς ἀποδοχῆς, περὶ διακοπῆς τῆς συνεχείας τῆς ἐβδομάδος καὶ μονιμοποιήσεως τοῦ Πάσχα,

Γ'. περί γάμου τῶν ἱερέων καὶ διακόνων μετὰ τὴν χειροτονίαν,

Δ'. περί δευτέρου γάμου τῶν συνεπειὰ θανάτου χηρευσάντων ἱερέων καὶ διακόνων,

Ε'. περί διαφορῶν: ἡλικία χειροτονουμένων κληρικῶν, ὄριον ἐπαρκείας τῶν ποιμένων, κουρὰ τῆς κόμης καὶ ἐξωτερικὴ περιβολὴ τῶν κληρικῶν, τήρησις μοναχικῆς εὐχῆς, κωλύματα γάμου, ὁ μετ' ἀργίας ἑορτασμός τῶν ἐν μέσῳ τῆς ἐβδομάδος ἑορτῶν τῶν Ἁγίων, νηστεία,

Ζ'. περί ἑορτασμοῦ τῆς 1600 ἐπετείου τῆς Α' ἐν Νικαία Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ συγκλήσεως Πανορθόδοξου Συνόδου καὶ

Ζ'. περί συμπαθείας πρὸς τὸν ἐν φυλακῇ Πατριάρχην Ρωσίαν Τύχωνα.

38. Αἱ καινοτομίαι αὗται τοῦ Μελετίου Μεταξάκη σιωπηλῶς δὲν ἔγιναν δεκταί.

• Τοῦτο γράφουν καὶ οἱ Μασῶνοι ἀκόμη: *«Ἀλλὰ βρῆκε καὶ μεγάλη ἀντίδραση ὅταν θέλησε νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ στὴν Κωνσταντινούπολη μερικὰ συστήματα τῆς Ἀμερικῆς, ὅπως καὶ γιὰ τὶς νεωτεριστικὰς γνώμες του περὶ ἡμερολογίου καὶ πασχαλίου, περὶ γάμου τῶν κληρικῶν καὶ ἄλλες ποὺ ἀνέπτυξε στὸ Πανορθόδοξο Συνέδριο, ποὺ δημιούργησαν ζητήματα καὶ κατακραυγή».*

(Ἄλεξ. Ἰ. Ζερβουδάκη, *«Διάσημοι Τεκτ.: Μελέτιος Μεταξάκης»*, ἐν περιοδ. *«Τεκτονικὸν Δελτίον»*, «Ὅργανον τῆς Μεγάλῃς Στοᾶς τῆς Ἑλλάδος», ἀριθ. 71/Ἰανουάριος-Φεβρουάριος 1967, σελ. 43, ὑπόγραμ. ἡμετ.).

• Τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ἀντίδρασιν δὲν ἀποκρύπτει καὶ ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος: *«Δυστυχῶς δὲ οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς, μὴ μετασχόντες τοῦ Συνεδρίου, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπέκρουσαν τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ συλλήβδην πάσας. Ἴσως ἐὰν τὸ Συνέδριον περιωριζέτο μόνον εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ἡμερολογίου, δὲν θὰ παρουσιάζετο τοιαύτη κατ' αὐτοῦ ἀντίδρασις, οἷα παρουσιάσθη».*

(Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, Ἡ Διόρθωσις τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, σελ. 31-32, Ἀθήνησι 1933, ὑπόγραμ. ἡμετ.).

• Εἰδικῶς ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπόφασιν τοῦ «Συνεδρίου» περὶ ἡμερολογίου, ἐσημειώθη σχεδὸν πανορθόδοξος ἀπόρριψις.

(Σάρδεων καὶ Πισιδείας Γερμανοῦ, *«Τὸ Ἡμερολογιακὸν Ζήτημα»*, ἐν περιοδ. *«Ὁρθοδοξία»*, ἀριθ. 3/30.6.1926, σελ. 59-70· Πρβλ. Ἄ. Δελημάση, Πάσχα Κυρίου, σελ. 671-674, Ἀθήναι 1985).

• Εἶναι λίαν χαρακτηριστικὰ τὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας Φωτίου λόγια, ὅστις γράφων πρὸς τὸν Ἀθηνῶν Χρυσόστομον (ἀριθ. Σ.Πρωτ. 2664/1/14.8.1923), ὁμιλεῖ *«καὶ περὶ ἄλλων μὲν τοι θεμάτων ὅσα τε ζῆλω οὐ κατ' ἐπίγνωσιν ἐξεσφενδόνισται ἀπὸ Κων/πόλεως ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας καὶ ὅσα ἄρπαγι ὀρμῇ ἐχθρῶν αἰωνίων βυσοδομεῖται καὶ ἐπισείεται κατὰ τῆς ἀγνωτάτης μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν...».*

(Ἀρχιμ. Θ. Α. Στράγκα, Ε.Ε.Ι., τ. Β', σελ. 1161-2, Ἀθήναι 1970).

• Διὰ τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς 1.6.1923, λαβόντα χώραν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, συνεδριάζοντος τοῦ λεγομένου Πανορθόδοξου Συνεδρίου, προέδρου ὄντος τοῦ Μ. Μ., ἀλλὰ καὶ ἐν γένει διὰ τὴν καταστροφικὴν ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἐθνικῶς πολιτείαν τοῦ Μ. Μ. βλέπε

(Διακόνου) Δημ. Μαυροπούλου, Πατριαρχικὰ Σελίδες/Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπὸ 1878-1949, σελ. 154-198, ἰδίως σελ. 188-190, ἐν Ἀθήναις 1960· βλ. ἐπίσης ἄρθρον: *«Ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης (1871-*

1935): α) ὁ Μασῶνος, β) ὁ Νεωτεριστής, γ) ὁ Οἰκουμενιστής», ἐν περιοδ. «Ο.Ε.Μ.», ἀριθ. 18-21/Ἰανουάριος-Δεκέμβριος 1990, σελ. 148-160.

39. «*Ἡ ἐσπευμένη αὕτη ἀπόφασις, χωρὶς νὰ προηγηθῆ ἐπισταμένη ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων μὲ τὰ Πατριαρχεῖα καὶ νὰ διαφωτισθῆ ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας, κλονιζομένη ἀπὸ ἀντιφατικὰς ἐνεργείας, προεκάλεσε τὴν ἀντίδρασιν τῶν προκαθημένων τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τὴν ὁποίαν ἐνστερνίσθησαν τὰ πλεόν συντηρητικὰ καὶ ἀδιάλλακτα στοιχεῖα, ἅτινα ἔκτοτε ἐπεδόθησαν εἰς τὴν διεγερσιν τῆς ὀρθοδόξου συνειδήσεως πρὸς ἀνατροπὴν τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱεραρχίας».*

(Ἄρ. Πανώτη, «Ἐκκλησία τῶν Γνησίων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἢ Παλαισημερολογιτῶν», λῆμμα ἐν «Θ.Η.Ε.», τ. Α΄, στλ. 817, Ἀθῆναι 1962).

40. «*Ὁ αἰοιδίμος Πατριάρχης Μόσχας Τύχων λαβὼν γνῶσιν τῆς ἀποφάσεως περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ νέου ἡμερολογίου καὶ προθύμως ἀποδεχθεὶς αὐτήν, ἀπέλυσε σχετικὴν πρὸς τὸν ὀρθόδοξον ρωσικὸν λαὸν ἐγκύκλιον, ἀνακληθεῖσαν ὁμῶς ἀργότερον διὰ τὴν μεγάλην κατ' αὐτῆς ἀντίδρασιν ἰδίως ἐκ μέρους τῶν μοναχῶν».*

(† Σ. Γ., «*Ἐορτολόγιον - Νέον Ἡμερολόγιον*», ἐν περιοδ. «*Ὀρθοδοξία*», ἀριθ. 4/31.7.1926, σελ. 114).

• Ὁ Πατριάρχης Τύχων ἔλαβε γνῶσιν τῆς «ἀποφάσεως περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ νέου ἡμερολογίου» προφανῶς ἀπὸ τὰ Πατριαρχικὰ Γράμματα (ὑπ' ἀριθ. 3124 καὶ 3126/25.6.1923), διὰ τῶν ὁποίων ἐγνωρίζετο ἡ ἀποδοχὴ τῶν σχετικῶν ψηφισμάτων τοῦ λεγομένου Πανορθοδόξου Συνεδρίου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐκοινοποιοῦντο αὐτά.

• Ἀργότερον ὁ προεδρεύων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Μητροπολίτης Καισαρείας Νικόλαος ἀπέστειλε καὶ «*σχετικὸν τηλεγράφημα (1 Σεπτεμβρίου 1923) πρὸς πάσας τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, παρακαλουμένης ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν ἀπάντησιν αὐτῶν*» διὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ νέου ἡμερολογίου.

(† Σ. Γ., «*Τὸ Ἡμερολογιακὸν Ζήτημα*», ἐν περιοδ. «*Ὀρθοδοξία*», ἀριθ. 3/30.6.1926, σελ. 62).

• Ἡ ἐξαπολυθεῖσα «*ἐγκύκλιος*» τοῦ Πατριάρχου Τύχωνος ἀναφέρεται εἰς ἐτέραν αὐτοῦ «*Ἐγκύκλιον*» (10.12.1923), δημοσιευθεῖσαν τὴν 19.12.1923 εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Μόσχας «*Ἰζβέστια*», ὅπου ὁμῶς ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου ἡμερολογίου προτείνεται δυνατικῶς.

(† Σ. Γ., αὐτόθι, σελ. 63).

41. Ἡ Ὑπερόριος Σύνοδος τοῦ Κάρολιτς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀντετάχθη τόσον εἰς τὴν ἡμερολογιακὴν καινοτομίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν λεγομένην Οἰκουμενικὴν Κίνησιν.

(βλ. **Θωμᾶ Φιτζέραλδ**, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 133-138, *Σχέσεις μὲ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως*, σελ. 138-145, *Σχέσεις μὲ τὴν χριστιανικὴ Δύση*).

• Οἱ ἐξόριστοι Ρῶσοι Ἀρχιερεῖς ἐξέφρασαν συνοδικῶς (25.7.1923) τὴν ἄποψιν, ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ αὐτοκληθέντος Πανορθοδόξου Συνεδρίου (10.5-8.6.1923, εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη), διὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἡμερολογίου «*ἦταν ἀπαράδεκτη, ἐπειδὴ ἦταν ἀντίθετη πρὸς τοὺς κανόνες*», ἔκτοτε δὲ ἡ Σύνοδος «*τήρησε σταθερὴ ἀντίθεση σχετικὰ μὲ τὴν χρῆσιν τοῦ νέου ἡμερολογίου*» (αὐτόθι, σελ. 135-136).

• Πλέον συγκεκριμένως, ἀπαντῶντες οἱ Ρῶσοι Ἱεράρχαι εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐπειγόμενον διὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἡμερολογίου, δι' ἐπιστολῆς (8/21.8.1923) τοῦ Μητροπολίτου Κιέβου Ἀντωνίου, ἀνεκοίνουον ὅτι «*αἱ ἀποφάσεις ἐν*

γένει τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου καὶ σὺν ἄλλοις ἰδίᾳ αἱ περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερολογίου καὶ τῆς εἰσαγωγῆς ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1923 ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ πράξει τοῦ νέου ἡμερολογίου δὲν δύνανται νὰ γίνωσι δεκταὶ ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐξωτερικοῦ ὡς ἀντιφάσκουσαι πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησιαστικὴν πράξιν τὴν καθιερωμένην ὑπὸ Οἰκουμενικῶν Συνόδων...» καὶ ὅτι «τοιαῦτα ζητήματα δύνανται νὰ γίνωσιν ἀντικείμενον ἐξετάσεως καὶ ἀποφάσεως μόνον Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅτι ἡ μεταβολὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς χρονολογίας εἶναι ἐπικίνδυνος καὶ ἄκαιρος».

(† Σ. Γ., «Τὸ Ἡμερολογιακὸν Ζήτημα», ἐν περιοδ. «Ὁρθοδοξία», ἀριθ. 3/30.6.1926, σελ. 63-64).

• Μάλιστα εἰς τὴν Ὑπερόριον Σύνοδον ἀργότερον (συνεδρίασις 11/24.8.1938) ἠκούσθη καὶ μία πολὺ ἐπικριτικὴ ἔκθεσις τοῦ μακαρίου Ἐπισκόπου Ἰωάννου Μαξίμοβιτς, τοῦ συγχρόνου αὐτοῦ Ἁγίου, κατὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διὰ τῆς ὁποίας ἐκτὸς τῶν ἄλλων,

«κατηγοροῦσε τὸ Πατριαρχεῖο ὅτι μὲ τὴν υἰοθέτηση τοῦ νέου ἡμερολογίου προκαλοῦσε σχίσμα μέσα στὴν Ὁρθοδοξία», ὅτι «εἶχε ἀρχίσει ἐπικοινωνία μὲ τοὺς “Ἀνακαινιστὲς” στὴ Ρωσία» καὶ ὅτι «εἶχε χάσει τὸ γόητρό του, ὡς ὁ στύλος τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι διακατεχόταν ἀπὸ ἓνα ὑπέρμετρο ἔρωτα ἐξουσίας».

(Θωμᾶ Φιτζέραλδ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 138).

- *42. Τότε εἰς Ρωσίαν, ἀκριβῶς τὸ 1900, προέτειναν νὰ εἰσαγάγουν τὸ νέον ἡμερολόγιον.
- *43. «Νόβεγιε Βρέμια» (Νέος Καιρὸς), ἀριθ. 702/1923.
- *44. Βλ. Καθηγητοῦ Κ. Γλαγόλιεφ, «Δεισιδαιμονία εἰς τὴν ἐπιστήμην», ἐν «Θεολογικὸς Κήρυξ»· Καθηγητοῦ Ν. Ν. Γκλουμποκόφσκυ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 266-267.
- *45. Αὐτοὶ οἱ πίνακες ἐχάθησαν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Σύνοδον, κατὰ τὴν διάρκειαν φωτιάς, τὴν ὁποίαν προεκάλεσε μία βόμβα τὸ 1944.
- *46. Ἐκθεσις τοῦ Συνεδρίου διὰ τὸ ζήτημα τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμερολογίου πρὸς τὴν Ρωσικὴν Ἀστρονομικὴν Ἐταιρείαν, σελ. 34· «Τσερκόβνογιε Βιέντομοστι» (Ἐκκλησιαστικαὶ Εἰδήσεις), ἀριθ. 7-8/1926, σελ.10.